

Marraskuu 2002

tietoarkkisto

FSD

**Arkistoitujen
tutkimusaineistojen
käyttö**

Vastaa
kyselyyn!
Ohjeet
sivulla 30.

www.fsd.uta.fi

Tietoarkisto

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston julkaisu

ISSN 1457-7682

Päätoimittaja: Mari Kleemola

Toimituskunta: Helena Laaksonen
Sami Borg
Katri Aarnio

Julkaisija: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto

Käyntiosoite: Åkerlundinkatu 2 A 5. krs, Tampere
Puhelin (03) 215 8519 • Fax (03) 215 8520

Postiosoite: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Sähköposti: fsd@uta.fi tai etunimi.sukunimi@uta.fi

Kotisivu: <http://www.fsd.uta.fi/>

Tiedotuslehtemme verkossa: <http://www.fsd.uta.fi/fsdnewwws/uusin/>

Ulkoasu: Mikko Reinikka / Albert Hall Finland Oy Ltd, www.alberthall.fi

Painopaikka: Edita Prima Oy, Helsinki 2002

Sisältö

<i>Pääkirjoitus: Käyttökynnys matalaksi</i>	3
<i>Ledare: Sänkt tröskel hos FSD</i>	3
Uusia näkökulmia vanhoihin aineistoihin	4
ISSP 2001 ja 2002: Ystävyys, sukulaisuus, perhe ja sukupuolirollit	6
European Social Survey kartoittaa eurooppalaisten arvoja	8
Eurobarometrit: Internetin käytön erot Länsi-Euroopassa	10
Tutkimusprosessi uusiksi	13
LIS: Kansainvälistä vertailevaa tulotutkimusta Internetin välityksellä	14
Eurooppalaisten tietoarkistojen asiantuntijat Bukarestissa	15
Monikielinen sisällönkuvailu: Hassetista Madieraan	16
Menetelmäopetuksen tietovaranto esiteltiin Yhdysvalloissa	18
Tietotekniikkaa tutkimuksen tueksi	20
Kirjallisuutta aineistojen jatkokäyttäjille	22
Menetelmäkursseja ulkomailla	23
Jatkokäyttäjien julkaisuja arkistoiduista aineistoista	24
Aineiston tilaaminen	26
Aineistoluettelo	27
Vastaa kyselyyn ja osallistu arvontaan!	30
FSD:n tehtävät ja henkilökunta	31

Uusia näkökulmia vanhoihin aineistoihin

Turun yliopiston valtio-opin dosentti, valtio-opin laitoksen yliassistentti VTT Heikki Paloheimo on hyödyntänyt Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston tarjoamia aineistoja monipuolisesti sekä opetuksessa että tutkimuksessa. Paloheimon kokemukset tietoarkiston palveluista ovat hyvin myönteisiä.

Oikeat aineistot motivoivat opiskelijoita

Keväällä 2002 Heikki Paloheimo käytti puolueiden ajankohtaistutkimuksia valtio-opin kvantitatiivisten tutkimusmenetelmien harjoituskurssilla. Opiskelijat harjoittelivat kurssilla SPSS-ohjelmiston perustoimintoja ja kirjoittivat noin kymmenen sivun mittaisen harjoitustyön.

— Kurssilla tehty harjoitustyö ei ollut vanhan toistamista, vaan

jokaisella oli mahdollisuus löytää uutta tietoa perusaineistojen avulla. Kurssilaiset tutkivat muun muassa puoluekannatuksen sosiaalista taustaa ja eri puolueiden kannattajien mielipideprofiileja.

Paloheimon kokemusten mukaan omalta alalta olevan oikean, todellisen tutkimusaineiston käyttäminen lisäsi opiskelijoiden mielenkiintoa sekä kurssia että kvantitatiivisia menetelmiä kohtaan.

— Käyttämällä puolueiden ajankohtaistutkimuksia saimme kurssille luontevalla tavalla myös temaattista yhdenmukaisuutta.

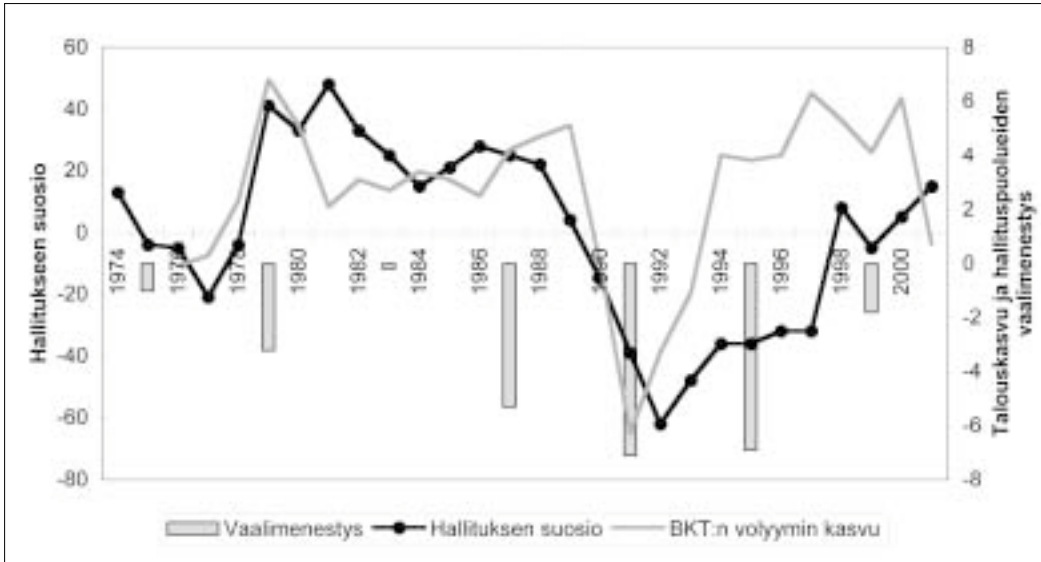
Aineistosarjat mahdollistavat muutoksen tutkimisen

Omassa tutkimustyössään Paloheimo on ollut kiinnostunut suomalaisten poliittisessa käyttäytymisessä viime vuosikymmeninä tapahtuneista muutoksista. Tutkimuksissaan hän on hyödyntänyt useita Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoituja aineistoja, esimerkiksi puolueiden ajankohtaistutkimuksia vuosilta 1974–2001 ja Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVAn kansallisia asennetutkimuksia vuosilta 1986–2000.

— EVAn aineistojen hyvä puoli on jatkuvuus, monet kysymykset toistuvat samanlaisina vuodesta toiseen, Paloheimo toteaa.

Paloheimo on analysoinut muun muassa äänestyskäyttäytymistä eduskuntavaaleissa 1975–1999. Tällä aikavälillä on käyty seitsemät eduskuntavaalit.

— Aineistojen perusteella olen tyypitellyt kansalaisten erilaisia osallistumistyylyjä sekä analysoinut eri puolueiden kannattajakuntien muutostrendejä ja puolueiden kannattajien mielipiteitä. Mielenkiintoista on ollut tutkia myös vaalista toiseen laajenevan äänestämättömien joukon poliittisia mielipiteitä. Ne ovat saman suuntaisia kuin oikeistopopulististen puolueiden kannattajien mielipiteet monissa Länsi-Euroopan maissa, Paloheimo kertoo.

Tuoreessa *Politiikka*-lehdessä julkaistussa artikkelissaan Paloheimo esittää puolueiden ajankohtais- tutkimuksista tekemiensä analyysin perusteella, että 1990-luvulla puolueuskollisuus heikkeni ja äänestyspäätöksiin vaikuttivat entistä enemmän arviot hallituksen ja puoluejohdon toiminnasta, joskin kehityksessä on puoluekohtaisia eroja (Paloheimo 2002). Tietoarkeiston tarjoamia tutkimusaineistoja Paloheimo aikoo hyödyntää myös hänen ja professori **Matti Wibergin** parhaillaan työn alla olevassa uudessa politiikan alan oppikirjassa *Politiikka Suomessa*.

Suomessa ei ole tehty riittävästi vaalitutkimuksia

Aineistojen käyttö tutkimuksessa ei ole kuitenkaan ongelmatonta. Suomessa on tehty kattavia vaalitutkimuksia eduskuntavaaleista varsin harvakseltaan. Esimerkiksi Ruotsissa, Britanniassa ja Yhdysvalloissa vaalitutkimuksia on tehty huomattavasti pitkäjänteisemmin.

— Kiusallinen piirre käytävissä olevissa aineistoissa on, että suomalaiset aineistot eivät salli peräkkäisissä vaaleissa tapahtuneiden

muutosten luotettavaa tarkastelua, Paloheimo toteaa.

— Ei löydy edes tutkimusaineistoja, joissa olisi eduskuntavaaleihin liittyen kysytty säännömukaisesti “mitä äänestit nyt” ja “mitä äänestit edellisissä eduskuntavaaleissa”.

Paloheimon mukaan työstä on myös saada luotettavaa kuvaa kunkin puolueen kannatuksesta erilaisten taustamuuttujien kuten esimerkiksi sukupuolen, tulotason tai koulutuksen mukaan, koska vuosittainen havaintojen määrä on yleensä vain noin 1000 ja virhemarginaali siten suuri.

— Olenkin pyrkinyt yhdistämään ne aineistot, joista voi analysoida yhtä vaaliäänestämistä. Parhaimmillaan yhteen ja samaan vaaliin liittyvä äänestyskysymys on löytynyt neljästä eri aineistosta.

Arkistoituja aineistoja voi käyttää myös vertailuun

Aineistojen käyttö ei rajoitu niistä yksistään tehtäviin analyyseihin, vaan aineistoja voi ja tuleekin käyttää myös yhdessä erilaisten muiden aineistojen kanssa.

— Mieliopidemittausaineistosta saa suhteellisen hyvin käsityksen suomalaisten poliittista elämää koskevista arvoista, miten kansalaiset suhtautuvat esimerkiksi markkinatalouteen, hyvinvointivaltioon, luonnonsuojeluun ja lisääntyvään kansainvälistymiseen. Näitä voi siten verrata vaikkapa puolueiden vaaliohjelmista saatavaan käsitykseen, Paloheimo ehdottaa.

— Lisäksi voisi verrata esimerkiksi suomalaisten tyytyväisyyttä istuvan hallituksen toimintaan eri vuosina erilaisiin kansantalouden kehitystä kuvaileviin aikasarjoihin.

Kuvio:

Hallituspuolueiden vaalimenestys: Vaalikauden lopussa hallituksessa olevien puolueiden yhteenlaskettu ääniosuuden muutos eduskuntavaaleissa.

Hallituksen suosio: Puolueiden ajankohtais- tutkimuksista laskettu hallituksen suosion kuvaaja. Muuttuja on laskettu vähentämällä hallituksen toimintaan enimmäkseen tyytyväisten prosentiosuudesta hallituksen toimintaan tyytymättömien osuus. Jos suosioluvut ovat positiivisia, hallituksen toimintaan tyytyväisiä on ollut enemmän kuin hallituksen toimintaan tyytymättömiä. Jos suosioluvut ovat negatiivisia, hallituksen toimintaan tyytymättömiä on ollut enemmän kuin hallituksen toimintaan tyytyväisiä.

BKT:n volyymin kasvu: Bruttokansantuotteen volyymin kasvu.

Lähteet: Puolueiden ajankohtais- tutkimukset 1973-2000 (FSD), Kansantalouden tilinpito ja Vaalitulastot (Tilastokeskus)

Viite: Paloheimo, Heikki (2002). *Hallituksen toiminta ja puoluejohdon taitavuuteen kohdistuva arviointi puoluekannatuksen selittäjänä*. *Politiikka* 44 (2): 124-143.

ISSP: International Social Survey Programme 2001 ja 2002

Ystävyys, sukulaisuus, perhe ja sukupuoliroolit

International Social Survey Programme -tutkimusohjelman aineistot vuosilta 2001 ja 2002 tarjoavat vankan tietopaketin suomalaisten sukulais- ja ystävyys-suhteista, perheen ja työn yhteensovittamisesta ja kotiöistä. Vuoden 2001 sosiaalisia verkostoja käsittelevä Suomen aineisto on jo saatavana tietoarkistosta. Kansainvälinen vertailuaineisto tulee jatkokäyttöön ensi vuonna kuten myös parhailaan kerättävä *Perhe, työ ja kotityöt* -kyselyn Suomen aineisto.

Sukulais- ja ystävyys-suhteet

Vuoden 2001 syksyllä kerätty *ISSP 2001: sosiaaliset verkostot II: Suomen aineisto* tutki vastaajien lähisukulaisten verkostoa ja työtoveruuteen, naapuruuteen sekä harrastuksiin perustuvia ystävyys-suhteita.

Tutkimuksessa selvitettiin lähisukulaisten verkoston laajuutta sekä muun muassa, miten usein ja millä tavoin vastaajat pitävät yhteyttä aikuisiin lapsiinsa, vanhempiinsa tai muihin sukulaisiinsa.

Sukulais- ja ystävyys-suhteiden toimintaa tutkittiin tiedustelemalla, keiden puoleen vastaaja kääntyisi tarvittaessa apua erilaisissa ongelmissa. Vastaavasti kysyttiin, miten usein vastaaja on auttanut jotakuta. Aineistosta paljastuu myös, kenen puoleen vastaajat kääntyisivät tarvittaessa lainaa, apua kotiöissä tai tukea masennuksen painaessa.

Monelle ensisijainen tuki-verkosto ei ehkä olekaan perhe, suku ja ystäväpiiri. Toiset kääntyvät mieluummin hyvinvointivaltion, kolmannen sektorin tai markkinoiden puoleen. Jotkut eivät hae tukea mistään.

Tietoarkisto on julkaissut kotosivuillaan vuoden 2001 Suomen aineistosta koodikirjan, joka on vapaasti selattavissa ja tulostettavissa. Koodikirja sisältää perustiedot aineistosta sekä muuttujien suorat jakaumat ja kyselylomakkeet. Suomen- ja ruotsinkielisiin

lomakkeisiin voi tutustua myös erikseen aineistonkuvailusivulla (<http://www.fsd.uta.fi/aineistot/meF0116.html>). Tutkimusaineisto on tilattavissa maksutta tutkimus- ja opetuskäyttöön.

Perhe, työ ja kotityöt

Tämänvuotinen kysely astuu viimevuotista aineistoa askelta edemmäs vastaajien lähipiiriin. Se keskittyy perheeseen ja perhettä, lastenkasvatusta, sukupuolirooleja sekä työnjakoa koskeviin kysymyksiin.

Kyselyssä selvitetään perheeseen ja sukuun liittyvien velvollisuuksien vaikutusta uralla etenemiseen ja mahdollisuuksiin työelämässä. Lastenkasvatusta sekä sukupuolten työnjakoa ja rooleja perheessä ja yhteiskunnassa koskevia asenteita tutkitaan useilla väittämillä. Lisäksi tutkitaan muun muassa asennoitumista avioliittoon, parisuhteeseen, yksinhuoltajuuteen, perheellisten naisten ansiotyöhön ja lapsiin elämän sisältönä.

Vastaajilta tiedustellaan myös heidän perheessään ja parisuhteessaan toteutuvia rooleja ja käytäntöjä tulojaossa, työnjaossa ja lastenkasvatuksessa. Onnellisuutta ja tyytyväisyyttä elämään, työhön ja perhe-elämään selvitetään muutamilla kysymyksillä. Toisaalta tutkitaan työelämän ja perhe-elämän yhteensovittamista ja kummankin osatekijän koettua stressaavuutta.

Aineistojen jatkokäytön mahdollisuudet

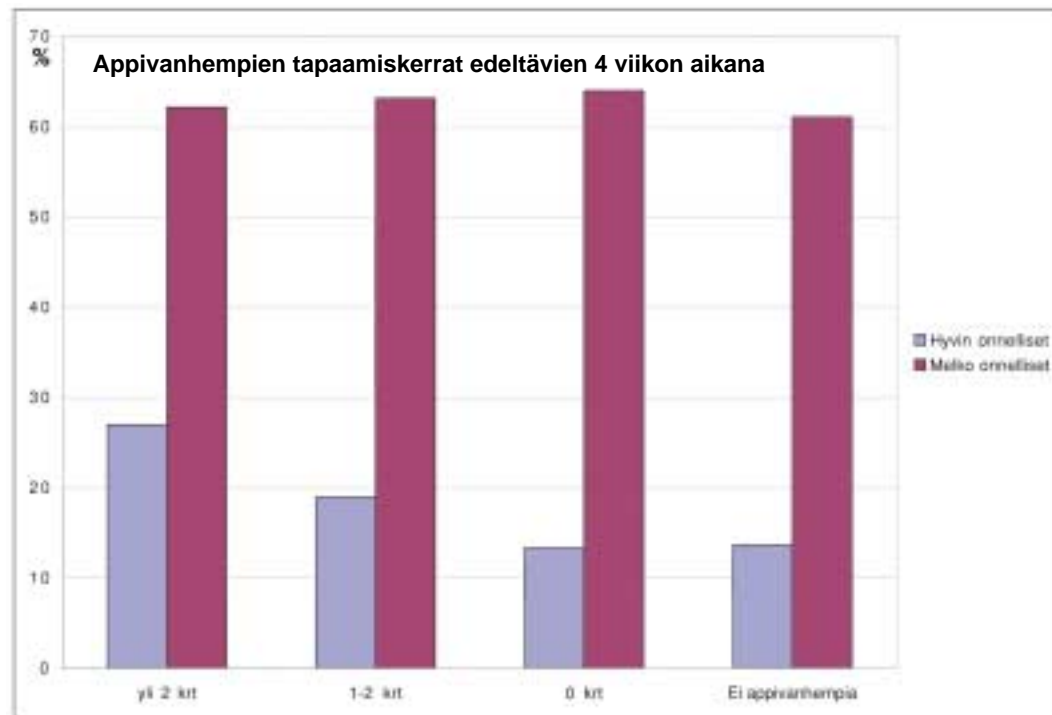
ISSP 2001 ja 2002 -aineistojen taustakysymykset mahdollistavat kummankin aineiston analysoimisen monista erilaisista näkökulmista esimerkiksi perheen, iän, luokan, työnjaon tai sosiaalisen sukupuolen tutkijoille.

Sosiaaliset verkostot -kyselyn Suomen aineisto on ollut saatavissa tietoarkistosta viime huhtikuusta lähtien. Sitä on markkinoitu aktiivisesti tutkimus- ja opetuskäyttöön.

Aineistosta ovat olleet kiinnostuneita niin sosiologit, sosiaalipoliitikot kuin politiikan tutkijat. Sitä on luovutettu gradun- ja väitöskirjantekijöille. Ainakin kaksi projektia käyttää sitä tutkimuksensa ensisijaisena aineistona. ISSP 2001:n käyttö lisääntynee ensi vuonna, jos Suomen Akatemia julkistaa haettavaksi sosiaalisen pääoman tutkimukseen suunnatun rahoituksen.

Vuoden 2002 *Perhe, työ ja kotityöt* -aineisto taas kiinnostanee niitä, jotka haluavat osallistua suunnitteilla olevaan pohjoismaiseen miesten tasa-arvotutkimusohjelmaan vuosina 2004 – 2006.

Kuvion tiedot on saatu ristiintaulukoimalla muuttujat q38 ja q22c, joita vastaavat kysymykset ”Kuinka onnellinen tai onneton olette ollut viime aikoina” ja ”Kuinka usein olette viimeksi kuluneiden neljän viikon aikana ollut yhteydessä seuraavien sukulaisten kanssa: Appivanhemmat”.

Tutkimuksen toteutus

ISSP-kyselyiden Suomen aineistot perustuvat 2500 henkilön keski-ikäisväestöotoksiin. Perusjoukkona ovat 15–74-vuotiaat suomalaiset. Vuoden 2001 postikyselyssä saatiin vastausprosentiksi 57,8.

Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos, Tilastokeskus ja Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto valmistelevat ISSP-kyselyt yhdessä. Vuosittain mukaan otettavien kansallisten kysymysten suunnitteluun osallistuvat teemoista kiinnostuneet tutkijat muistakin organisaatioista. Aineistojen keruusta huolehtii Tilastokeskus.

Painokertoimet käyttöön

ISSP aineistot sisältävät yleensä painomuuttujia, joita kannattaa käyttää. Vuoden 2001 aineistossa on kaksi erilaista painomuuttujaa, jotka muun muassa korjaavat kadon aiheuttamia lieviä vinoumia. Painot perustuvat väestötilaston

sukupuolen, ikäluokkien sekä kunnan ja kuntatyyppin mukaisiin väestöjakaumiin. Toinen painoista ulottaa tulokset koko perusjoukkona olevaan väestöön. Painojen summa on tällöin väestön koko.

Mikäli painokertoimien käyttö ei ole tuttua, yksinkertaiset ohjeet painomuuttujien käyttöönotosta löytyvät tietoaarkiston kotisivuilla olevasta Menetelmäopetuksen tietovarannosta, MOTV:sta, osoitteesta: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>

Vertailun mahdollisuudet

Vuoden 2001 kysely on toinen ISSP:n sosiaalisia verkostoja käsittelevä tutkimus. Sarjan ensimmäinen tutkimus Sosiaaliset verkostot ja tukijärjestelmät on vuodelta 1986. Tämänvuotinen perheaineisto on sarjassaan jo kolmas. Vuonna 1988 kerättiin Perhe ja sukupuoliroolit ja vuonna 1994 Perhe ja muuttuvat sukupuoliroolit II.

Suomi liittyi ISSP:n jäseneksi vasta vuonna 2000, joten uusimpien Suomen aineistojen suora vertailu aiempaan tutkimukseen ei ole

mahdollista. Toisaalta kummassakin aineistossa on muuttujia, jotka mahdollistavat vertailun joihinkin Suomessa aiemmin kerättyihin tutkimusaineistoihin, joista osa on saatavana tietoaarkistosta.

Kansainvälisessä ISSP-ohjelmassa mukana

Mukana tutkimusohjelmassa ovat Suomen lisäksi Australia, Itävalta, Bangladesh, Brasilia, Bulgaria, Kanada, Chile, Kypros, Tsekin tasavalta, Tanska, Belgian Flanderit, Ranska, Saksa, Iso-Britannia, Unkari, Irlanti, Israel, Italia, Japani, Latvia, Meksiko, Alankomaat, Uusi-Seelanti, Norja, Filippiinit, Puola, Portugali, Venäjä, Slovakia, Slovenia, Etelä-Afrikka, Espanja, Ruotsi, Sveitsi, Taiwan, Yhdysvallat ja Venezuela.

ISSP The International Social Survey Programme

ISSP on maailmanlaajuinen yhteiskuntatieteellinen vertailututkimusohjelma, joka perustuu kansainvälisesti integroituun vuosittaiseen aineistonkeruuseen osallistujamaissa. Ohjelma on eri tutkimustahojen keskinäinen ja omarahoitteinen yhteenliittymä. ISSP:n aineistonkeruu on alkanut vuonna 1985 ja nykyisin hankkeessa on 38 jäsentä, valtiota tai valtion osaa. Suomi on yksi tuoreimmista saatuaan kansallisen jäsenyyden vuonna 2000. ISSP:n suomalaiset jäsenorganisaatiot ovat Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto (FSD), Tam-

pereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos ja Tilastokeskuksen haastattelu- ja tutkimuspalvelut -yksikkö.

Kansallisen jäsenyyden myötä ISSP-aineistot on kerätty Suomessa vuodesta 2000 alkaen. Kahden viimeisimmän kierroksen Suomen aineistojen lisäksi tietoarkistossa on 15 kansainvälistä aineistoa, jotka on pääosin kerätty ennen Suomen jäsenyyttä. Kyselyiden Suomen aineistot saadaan tietoarkistoon vajaan vuoden ja kansainväliset aineistot parin vuoden kuluessa aineistonkeruusta.

Kansainväliset aineistot:

FSD0101 ISSP 1985 : valtion tehtävät
FSD0102 ISSP 1986 : sosiaaliset verkostot ja tukijärjestelmät
FSD0103 ISSP 1987 : eriarvoisuus
FSD0104 ISSP 1988 : perhe ja sukupuoliroolit
FSD0105 ISSP 1989 : työorientaatiot I
FSD0106 ISSP 1990 : valtion tehtävät II
FSD0107 ISSP 1991 : uskonto
FSD0108 ISSP 1992 : eriarvoisuus II
FSD0109 ISSP 1993 : ympäristö I
FSD0110 ISSP 1994 : perhe ja muuttuvat sukupuoliroolit II
FSD0111 ISSP 1995 : kansallinen identiteetti
FSD0112 ISSP 1996 : valtion tehtävät III
FSD0113 ISSP 1997 : työorientaatiot II
FSD0114 ISSP 1998 : uskonto II
FSD0117 ISSP 1999 : eriarvoisuus III
FSD0118 ISSP 2000 : ympäristö II

Suomen osa-aineistot:

FSD0115 ISSP 2000 : ympäristö II : Suomen aineisto
FSD0116 ISSP 2001 : sosiaaliset verkostot II : Suomen aineisto

European kartoittaa

Uuden kansainvälisen vertailevan tutkimusohjelman European Social Surveyn, ESS:n, ensimmäinen kierros on keruuvaiheessa. Ohjelman yli 20 maassa koottavat aineistot ovat jo ensi kesänä tutkijayhteisön vapaassa käytössä. Uutta laajoja vertailevia tutkimusaineistoja kokoavaa tutkimusohjelmaa tarvitaan eurooppalaisten yhteiskuntien kiihtyvän muutoksen seuraamiseksi.

Muuttuvien yhteiskunnallisten olojen lisäksi seurataan niiden suhdetta yksilöiden kokemuksiin, arvoihin, asenteisiin, uskomuksiin ja käyttäytymiseen. Yksilötasolla muutos herättää erilaisia reaktioita. Osa muutoksista koetaan myönteisinä ja osa kielteisinä. Samalla yhteiskuntiin saattaa syntyä uusia jakolinjoja, koska toiset ryhmät hyötyvät muutoksista enemmän kuin toiset. Joidenkin väestöryhmien elämässä epävarmuus lisääntyy. Samalla yksilöiden käyttäytymisen, arvot ja asenteet saavat uusia muotoja.

Euroopan tiederahaston, Euroopan komission ja kansallisten rahoittajien tukema European So-

Kirjoittaja, dosentti **Heikki Ervasti** toimii European Social Surveyn kansallisena koordinaattorina Suomessa. European Social Surveystä saa lisätietoja Yhteiskuntatieteellisestä tietoarkistosta tai Heikki Ervastilta (heikki.ervasti@utu.fi).

Social Survey eurooppalaisten arvoja

Menetelmälliset tavoitteet korkealla

Vertailevia tutkimusaineistoja on kerätty aikaisemminkin hyvällä menestyksellä. Silti vertailevien kyselyaineistojen laatu on herättänyt myös kritiikkiä. Ongelmia on nähty ennen kaikkea aineistojen vertailtavuudessa eli siinä, kuinka tarkalleen toisiaan vastaaviksi aineistot on saatu muun muassa kieli- ja kulttuurierojen vuoksi.

ESS:n aineistonkeruuta alettiin suunnitella jo 1990-luvun puolivälissä. Eri maiden otokset, kenttätyö ja haastattelulomakkeet on suunniteltu siten, että ne vastaavat toisiaan mahdollisimman tarkasti. Esimerkiksi lomakkeiden käännösprosessi on tästä syystä ollut monivaiheinen ja perustunut toisistaan riippumattomien käännösten vertailuun ja testaamiseen. ESS-aineisto kerätään pelkästään käyntihaastatteluja käyttämällä. Käyntihaastattelujen etuna voidaan pitää ennen kaikkea vastaustilanteen luotettavuutta ja korkeampaa vastausosuutta.

Aineistonkeruun yhteydessä toteutetaan samalla erilaisia menetelmällisiä tutkimuksia. Esimerkiksi haastattelukysymysten muotoilun vaikutuksesta vastauksiin ja haastattelutilanteen erityispiirteiden heijastumisesta vastauksiin selvitetään. Niin ikään tutkitaan haastattelijan ominaisuuksien vai-

kutuksia vastauksiin. Varsinkin Suomessa tällaista tutkimusta on aikaisemmin tehty hyvin vähän.

Aineistoa koko tutkijayhteisölle

Koska tutkimuksen aihepiirit ovat laajoja, tarjoaa ESS-aineisto materiaalia hyvinkin erilaisiin teoreettisiin lähtökohtiin nojaavien tutkijoiden käyttöön. Jo etukäteen on siis selvää, että aineistoa hyödyn-tää koko yhteiskunta- ja käyttäytymistieteilijöiden maailmanlaajuisen yhteisö. Tulevina vuosina ESS-aineiston laajuus vielä korostuu, sillä vain osa aineiston kysymysmoduuleista on pysyviä. Tulevilla aineistonkeruukierroksilla osa tutkimusteemoista siis vaihtuu.

Haastatteluissa käytettävien kysymysten suunnittelusta ovat vastanneet erityiset asiantuntijaryhmät. Näin aineistonkeruu on saatu vastaamaan erityisalojen asiantuntijoiden tutkimustarpeita.

Aineiston käytön helpottamiseksi kaikista tutkimukseen osallistuvista maista kerätyt aineistot arkistoidaan Norjan yhteiskuntatieteelliseen tietoarkeistoon. Pyrkimyksenä on myös saada aineisto nopeasti käyttöön. Esimerkiksi vuoden 2002 aineisto on tutkijayhteisön vapaassa käytössä jo ke-säkuussa 2003.

cial Survey, ESS, on tutkimushanke, jonka tavoitteena on tuottaa tutkijoiden käyttöön korkealaatuista aineistoa näistä kysymyksistä. Suomessa tutkimusta kutsutaan nimellä Suomi Euroopassa. Suomessa kansallinen rahoittaja on Suomen Akatemia.

Tilastokeskus alkoi kerätä haastatteluaineistoa syyskuun alussa 2800 yli 15-vuotiaan Suomessa asuvan henkilön kohderyhmältä. Tutkimuksen teemat luotaavat ihmisten arvomaailmaa laajasti. Kysymyksiä on niin politiikasta, poliittisesta osallistumisesta ja päätöksenteosta, kansallisesta identiteetistä, maahanmuutosta, työelämästä, sosiaalisista verkostoista kuin ihmisten kokemasta hyvinvoinnista.

Tutkimukseen osallistuvat kaikki EU-maat sekä Norja, Slovakia, Slovenia, Sveitsi, Tšekki ja Unkari. Euroopan ulkopuolelta mukana on myös Israel. Yhteensä osallistuvia maita on 24. Jatkossa ESS on tarkoitettu toteutettavaksi joka toinen vuosi.

Tutkimusta johdetaan Lontoossa sijaitsevasta National Centre for Social Researchistä. Käytännön toteutuksesta vastaavat kuhunkin maahan nimetyt kansalliset tutkimuskoordinaattorit sekä kenttäorganisaatiot. Suomessa aineistonkeruun toteuttaa Tilastokeskus ja kansallisena koordinaattorina toimii tämän artikkelin kirjoittaja.

Eurobarometreistä vastauksia myös ajankohtaisiin kysymyksiin

Internetin käytön erot Länsi-Euroopassa

Moni yhteiskuntatieteilijä on hylännyt kiinnostavana pitämänsä tutkimusaiheen sen vuoksi, että hänellä ei ole ollut resursseja oman haastattelu- tai kyselyaineiston keräämiseen. Tutkijayhteisön käytävissä on kuitenkin paljon aiemmin koottua ja helposti käyttöön otettavaa relevanttia dataa.

Käytän tässä artikkelissa Flash Eurobarometreistä saatavaa tietoa esimerkkinä siitä, miten ajankohtaisiakin ilmiöitä voi analysoida toisten keräämien aineistojen avulla. Tarkastelen tietoyhteiskunnan hyödyntämiselle oleellista yksilötason digitaalista lukutaitoa ja sen jakautumista erityisesti suomalaisen keskuudessa.

Digitaalinen kuilu ja sen mittaaminen

Valmiiksi kerätyn datan avulla voi tutkia uusiakin yhteiskunnallisia kysymyksiä. Esimerkiksi eurobarometreissä kartoitetaan tietoyhteiskuntaan liittyviä asioita säännöllisesti. Seuraavassa tarkastellaan erityisesti Internetin käyttöä niin kutsutun digitaalisen kuilun eli kahtiajon kannalta. Digitaalinen

kuilu on käsite, joka kuvaa uuden informaatio- ja kommunikaatioteknologian käytön epätasaista jakautumista maiden ja yksilöiden välillä. Poliitikan tutkija Pippa Norris (2001) määrittelee erityisesti kolme ulottuvuutta, joiden mukaan ihmiset voidaan jakaa digitaalisesti lukutaitoisiin ja -taidottomiin. Norrisin jaottelu koostuu globaalista, sosiaalisesta ja demokraattisesta kuilusta.

Makrotasolla voidaan viitata maiden välisiin eroihin. Internet, digitaalinen tv ja langattomat viestintäyhteydet ovat erityisesti rikkaiden jälkiteollisten maiden kansalaisten käytössä. Kansainvälisiin Internetin käyttöä kartoittaviin vertailuihin erikoistunut yritys Nua.com arvioi, että Internetiä käytti toukokuussa 2002 noin 580 miljoonaa ihmistä. Viisi vuotta aiemmin käyttäjiä arvioidaan olleen vain 60 miljoonaa. Kasvuvauhti on siis ollut melkoinen. Kuitenkin vain joka kymmenes maailman asukas on käyttänyt Internetiä. Lisäksi käyttäjät ovat keskittyneet siten, että neljä viidestä nettiä käyttäneestä asuu Pohjois-Amerikassa, Länsi-Euroopassa tai Japanissa.

Myös maiden sisällä on eroja uusien viestintämuotojen hyödyntämisessä. Tässä sosiaalisessa

kahtiajaossa eroja voidaan usein havaita iän, sukupuolen ja koulutuksen mukaan.

Norrisin kolmas digikuiluun liittämä ulottuvuus käsittelee demokratian kannalta oleellista Internetin vaikutusta valtarakenteisiin ja sen käyttäjien jakautumista niihin, jotka ovat valmiita osallistumaan ja vaikuttamaan politiikan sisältöön uusien kanavien kautta ja niihin, joita digitaalinen poliittinen osallistuminen ei kiinnosta.

Globaali kuilu Internetin käytössä

Yhteiskuntatieteilijälle digitaalisen kahtiajaon kartoitus ja sen syiden etsiminen liittyvät oleellisesti uuden teknologian mahdollisuuksiin vaikkapa sosiaalisessa verkostoitumisessa tai poliittisessa päätöksenteossa. Kuviossa 1 on yli 14-vuotiaiden länsieurooppalaisten Internetiä käyttäneiden prosentiosuudet maittain. Tässä EU-maiden välisessä vertailussa ovat mukana myös Norja ja Islanti.

Internetin käyttö on yleisintä Skandinaaviassa, Alankomaissa ja Suomessa. Islannissa noin kolme neljästä on käyttänyt Internetiä ja

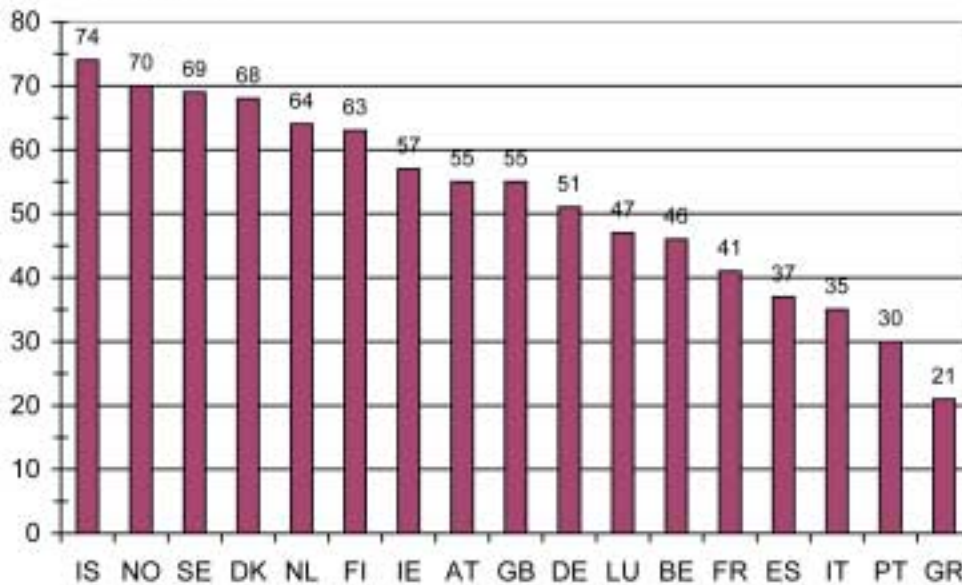

suomalaisistakin lähes kaksi kolmesta. Laskin myös EU-maiden kansalaisten keskiarvon käytön suhteen. EU:ssa 46,2 prosenttia ihmisistä käyttää Internetiä. Tätä keskiarvoa enemmän käyttäjiä on edellä mainittujen maiden lisäksi Irlannissa, Itävallassa, Isossa-Britanniassa ja Saksassa. Luxemburgissa ja Belgiassa käyttö on EU:n keskiarvon tasolla, kun taas Etelä-Euroopan maissa Internet on vielä vähemmistön käytössä. Erityisen vähän käyttäjiä on Kreikassa, jossa vain viidennes vastaajista on käyttänyt verkkoa.

Digitaalisen lukutaidon sosiaaliset erot Suomessa

Länsi-Eurooppa on globaalissa vertailussa Internetin käytön suhteen kärjessä, ja alueen maiden välisessäkin vertailussa suomalaiset ovat ahkeria Internetin käyttäjiä. Seuraa-

Kuvio 1. Internetiä käyttävien yli 14-vuotiaiden prosentiosuudet Länsi-Euroopan maissa kesällä 2001.

Lähde: Flash Eurobarometer 103.

Huom: Maiden lyhenteet ISO 3166-standardin mukaisia kaksikirjainlyhenteitä.

Taulukko 1. Suomalaisen Internetin käyttäjien osuudet iän ja sukupuolen mukaan lokakuussa 2000.

	15-24 v.	25-39 v.	40-54 v.	55- v.	Yht.
Mies	95,7	77,1	67,1	25,4	66,0
Nainen	94,1	77,4	63,9	13,7	57,2
Yht.	95,0	77,3	65,4	19,0	61,0

Lähde: Flash Eurobarometer 88

Taulukko 2. Suomalaisen Internetin käyttäjien prosentiosuudet ammatin ja sukupuolen mukaan lokakuussa 2000.

	muurijalki, kalastaja	työntekijä	ylempi toimihenkilö	opettaja	työttö	eläkeläinen
Mies	96,1	52,9	89,0	97,0	63,6	23,2
Nainen	40,9	52,0	81,1	96,9	42,9	4,5
Yht.	37,9	52,4	84,0	96,9	53,8	12,9

Lähde: Flash Eurobarometer 88

vaksi tarkastellaan käyttäjien sosiaalista jakautumista Suomessa.

Ikä näyttää selittävän Internetin käyttöä eniten suomalaisten keskuudessa. Nuorimmassa ikäryhmässä lähes kaikki ovat käyttäneet nettiyhteyttä, kun taas yli 54-vuotiaiden keskuudessa tietoverkko on alle viidenneksen käytössä. Sukupuolten välillä ei sen sijaan, vanhinta ikäkohorttia lukuun ottamatta, näytä olevan eroja tässä suhteessa (taulukko 1).

Ammattiasema vaikuttaa Internetin käyttöön paljon. Käytännössä kaikki opiskelijat ovat käyttäneet Internetiä. Sen käyttö on yleistä myös ylempien toimihenkilöiden keskuudessa. Työntekijöistä ja työttömistä runsas puolet on viljelijäväestön ja eläkeläisten keskuudessa. Sukupuolten välillä on eroja kahdessa ryhmässä, työttömien ja erityisesti eläkeläisten keskuudessa. Eläkeläisnaisista vajaa

viisi prosenttia käyttää Internetiä. Työttömistä naisista 40 prosenttia käyttää tietoverkkoa, kun taas työttömien miesten joukossa käyttäjiä on huomattavasti enemmän (taulukko 2).

Suomalaiset ahkeria julkisten digipalvelujen käyttäjiä

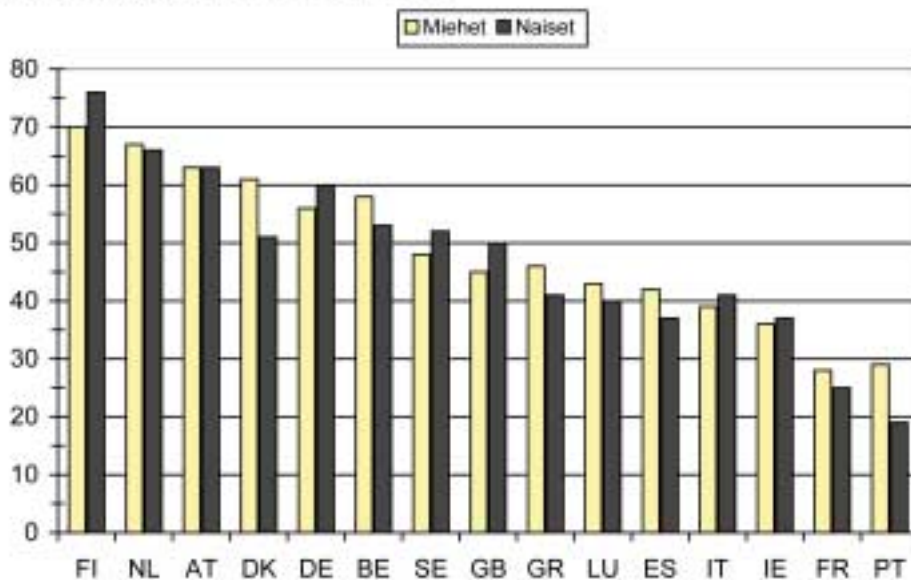
Digitaalisen kuilun demokraattista ulottuvuutta ei toistaiseksi ole mitattu vertailukelpoisella tavalla kansainvälisissä survey-projekteissa. Demokratian kannalta potentiaalisia käyttöä on mitattu jonkin verran. Flash Eurobarometrissä nro 88 kysyttiin, ovatko EU:n kansalaiset käyttäneet julkishallinnon Internet-palveluja. Kuviossa 2 on esitetty niiden miesten ja naisten osuudet, jotka ovat vähintään vierailleet julkishallinnon kotisivuilla. Osuudet on laskettu Internetin käyttäjistä, ei kaikista kansalaisista.

Julkishallinnon nettipalvelujen käyttö on yleisintä Suomessa. Meillä erityisesti naiset ovat ahkeria kuntien ja valtion kotisivujen asiakkaita. Suomalaisen jälkeen julkisen sektorin Internet-palvelut ovat houkutelleet eniten hollantilaisia ja itävaltalaisia. On kiinnostavaa huomata, että Ruotsi, jossa julkisella sektorilla on varsin vahva asema, jää tässä vertailussa Saksan ja Belgian taakse. Vähiten julkishallinnon digitaaliset palvelut kiinnostavat ranskalaisia ja portugalilaisia Internetin käyttäjiä.

Mahdollinen demokraattinen kahtiajakautuminen maiden sisällä ei siis täysin noudata maiden välisiä yleisiä käyttöeroja. Esimerkiksi Irlannissa, jossa yli puolet kansalaisista käyttää Internetiä, julkisen sektorin nettipalvelut eivät laajemmin kiinnosta kansalaisia.

Kuvio 2. Julkishallinnon on line -palveluita käyttäneiden osuudet EU-maissa kaikkien Internetin käyttäjien keskuudessa v. 2000.

Lähde: Flash Eurobarometer 88

Huom: Maiden lyhenteet ISO 3166-standardin mukaisia kaksikirjainlyhenteitä.

Sen sijaan erityisesti Suomessa kuntien ja valtion kotisivut ovat käyttäjille tuttuja.

Tällainen karkea mittari ei tietenkään kerro paljonkaan Internetin käyttämömahdollisuuksista demokration apuvälineenä. Toisaalta se silti kartoittaa digitaalisen lukutaidon valmiuksia.

Suomi on hyvin mukana tietoyhteiskuntakehityksessä. Eniten eroja maan sisällä aiheuttaa ikä

ja toiseksi eniten ammattiasema. Sukupuolten välillä ei sen sijaan ole merkittäviä eroja eläkeläisiä lukuun ottamatta. Julkishallinnon palvelut ovat laajalti tunnettuja suomalaisten Internetin käyttäjien keskuudessa, mikä osaltaan lupaa hyvää demokraattisten verkkokokeilujen kannalta. Vielä on silti arvioimatta esimerkiksi poliittisen verkko-deliberaation laajuus ja taso.

Viitteet:

Flash Eurobarometer 88. Internet and the General Public. European Commission, DG Press and Communication, Unit B/1. Lokakuu 2000. [elektroninen aineisto]. Brussels: European Opinion Research Group EEIG [tuottaja]. Cologne: Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung / Ann Arbor, MI: Inter-university Consortium for Political and Social Research [jakelijat].

Flash Eurobarometer 103. Internet and the General Public. European Commission, DG Press and Communication, Unit B/1. Kesäkuu 2001. [elektroninen aineisto]. Brussels: European Opinion Research Group EEIG [tuottaja]. Cologne: Zentralarchiv für Empirische Sozialforschung / Ann Arbor, MI: Inter-university Consortium for Political and Social Research [jakelijat].

ISO, International Organization for Standardization. 2002. ISO 3166 country codes. [online]. [Viitattu 18.10.2002]. Saatavissa: <http://www.iso.org/iso/en/prods-services/iso3166ma/index.html>.

Norris, Pippa. 2001. Digital Divide: Civic Engagement, Information Poverty and the Internet in Democratic Societies. New York: Cambridge University Press.

Nua.com. 2002. How many online? [online]. Compiled by: Nua Internet Surveys [Viitattu 18.10.2002]. Saatavissa: http://www.nua.com/surveys/how_many_online/.

Faktaa Eurobarometreistä

Euroopan komissio on tehnyt säännöllisiä haastattelututkimuksia EU:n jäsenmaissa vuodesta 1973. Eurobarometrit perustuvat eri maissa kerättyihin noin tuhannen vastaajan valtakunnallisesti edustaviin satunnaisotoksiin. Kyselyjä on tehty yleensä kaksi kertaa vuodessa. Suomi on ollut mukana vuodesta 1993. Eurobarometreissä on säännöllisesti toistettavia kysy-

myksiä muun muassa Euroopan unionista sekä kysymyksiä kunakin ajankohtana tärkeiksi katsottuilla aihealueilla. Tavalliset eurobarometrit tehdään käyntihaastatteluin. Lisäksi tehdään puhelimitse niin kutsuttuja Flash Eurobarometrejä. Kaikki Eurobarometrit ovat saatavissa tutkimuskäyttöön FSD:n kautta.

Lisätietoja:

<http://www.fsd.uta.fi/aineistot/sarjat.html#eb>

Tutkimusprosessi uusiksi

Empiirisen tutkimusprojektin käynnistämistä on syytä ajatella uudella tavalla. Teoreettiseen ja empiiriseen kirjallisuuteen tutustumisen ohella kannattaa perehtyä jo olemassa oleviin data-aineistoihin. Kansainväliset survey-hankkeet avaavat uusia mahdollisuuksia erityisesti vertailuvan käyttäytymistutkimuksen parissa työskenteleville tutkijoille. Myös puhtaasti kansallisista kysymyksistä ja empiriasta kiinnostuneiden yhteiskuntatieteilijöiden kannalta aiemmin kootut aineistot ovat nousemassa merkittävään asemaan.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarquivo toimii Suomessa sekä kansallisten että kansainvälisten tutkimusaineistojen arkistojana ja välittäjänä. Arkiston palvelut ovat maksuttomia tutkijoille ja opiskelijoille.

Kun kaikki maassamme kerättävät sosiaalitieteiden ja politiikan tutkimuksen haastattelu- ja kyselyaineistot kootaan yhteen arkistoon ja dokumentoidaan, niiden avulla voidaan luoda aikasarjoja, jotka auttavat yhteiskunnallisen kehityksen ymmärtämistä. Lisäksi

aineistojen kokoaminen lisää tutkittavien ilmiöiden selitysmallien reliabiliteettia. Lähestytäänhän eri kyselyissä usein samantapaisia ongelmia eri vastaajaotoksin.

Mediakentän laajentuminen haastaa tutkijat

2000-luvun yhteiskuntaa leimaa tiedon valtava tulva. Informaatiota välitetään kiihtyvällä vauhdilla ja yhä enemmän se leviää elektronisesti. Yhteiskuntatieteilijöille laajentunut mediaspektri asettaa sekä haasteita että tarjoaa mahdollisuuksia.

Suurin haaste lienee siinä, että tietotulva ja mediakentän kasvaminen paljon perinteisiä uutiskanavia laajemmalle tekevät yksiviivaisten syy-yhteyksien löytämisen entistä vaikeammaksi. Hankkivathan kansalaiset tietoa yhä enemmän myös kansainvälisistä lähteistä Internetin avulla. Perinteiset sosiaaliset yhteisöt ovat saaneet varsinkin nuorten ikäluokkien parissa haastajan virtuaalisista suhteista.

Kuvaavaa ilmiölle on, että suhteellisesti mitattuna Internetiä käyttävät eniten maantieteellisesti syrjäisten maiden kuten Islannin, Norjan ja Suomen kansalaiset. Kontakteja haetaan ja solmitaan varsin ennakkoluulottomasti ympäri maailmaa. Kaukana historiassa ei silti ole aika, kun Suomen TV:ssä oli kaksi kanavaa ja pääuutislähetys näkyi molemmilla kanavilla yhtä aikaa. Niinpä esimerkiksi median vaikutusten tutkiminen oli 20 vuotta sitten selkeämpää kuin nyt.

Informaatiotulvasta uusia mahdollisuuksia

Informaation moninaisuus avaa myös paljon uusia mahdollisuuksia. Ensinnäkin tiedonhankinta on tehostunut sähköisten hakumahdollisuuksien ansiosta. Internetin avulla tutkija voi hakea sekä kirjallisuutta että muita aineistoja nopeasti ja kattavasti. Lisäksi dataa voi usein tilata tai ladata suoraan halua massaan tiedostomuodossa.

Enää ei tarvitse luottaa muiden kirjoissa tai artikkeleissa julkaisemiin tulkintoihin alkuperäis-

datasta. Jokainen tutkija voi tuottaa tarvitsemansa taulukot itse ja varmistua niiden validista tulkinasta. Informaatioyhteiskunnassa ei tiedon hankinta sinällään ole ongelma, vaan relevantin ja luotettavan tiedon esiin suodattaminen. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto pyrkii omalta osaltaan oleellisen ja laadukkaan tiedon välittämiseen yhteistyössä aineiston luovuttajien ja tilaajien kanssa.

Tutkijoiden olisikin syytä jo tutkimusprosessinsa alussa tutustua aiemmin koottuihin aineistoihin. Samalla kun yhä suurempi osa datasta kerätään kansainvälisen yhteistoiminnan puitteissa, aineistojen sekundäärikäyttö yleisty. Näin koko tutkijayhteisöä hyödyttää datan avoin dokumentointi ja sen mahdollisimman laaja saataavuus jatkokäyttöön. Myös opinnäytteiden ohjaajien kannattaa rohkaista tutkielmien ja väitöskirjojen kirjoittajia tutustumaan tietoarquivo välittämiin aineistoihin. Sopivan datan avulla itse tutkimustyö pääsee vauhtiin nopeasti. Myös luennoilla voi esitellä vaikkapa dataprojektorin avulla tilattavissa olevia aineistoja suoraan arkiston kotisivuilta.

LIS – Luxembourg Income Study Kansainvälistä vertailevaa tulotutkimusta Internetin välityksellä

Pohjoismaiden pienet tulot ja vähäinen köyhien määrä on nykyisin lähes yleistietoa. Yhtä yleisesti tiedetään, että Yhdysvalloissa tilanne on päinvastainen. Luotettavaa tutkimusta aiheesta on kuitenkin tehty vajaan 20 vuoden ajan. Vielä 1970-luvun lopulla kansainvälisten tulovertailujen epäiltiin heijastelevan ennemminkin aineistojen keruutapojen eroja kuin todellisia tuloeroja maiden välillä.

Pulma innoitti amerikkalaiset professorit **Tim Smeedingin** Syracusen yliopistosta ja **Lee Rainwaterin** Harvardista käynnistämään hankkeen, jonka tavoitteena oli luoda infrastruktuuri kansainvälisen vertailevan tulonjakotutkimuksen tarpeisiin. Tästä sai alkunsa *Luxembourg Income Study* eli *LIS-projekti*. Hankkeen tuloksia juhlietaan kesällä 2003 Luxemburgissa järjestettävässä suuressa symposiumissa.

LIS-projekti tarjoaa kansainvälisen tiedeyhteisön avoimeen käyttöön tietopankin, joka sisältää kansallisia tulonjakoaineistoja 25 eri maasta. Esimerkiksi Yhdysvaltoja koskevia aineistoja on tarjolla vuosilta 1969, 1974, 1979, 1986, 1991, 1994 ja 1999. Kukin aineisto sisältää kymmeniä tuhansia kotitalouksia.

Tulovertailujen monet mahdollisuudet

Aineistot on harmonisoitu eli tehty vertailukelpoisiksi. Aineistot sisältävät kotitalouksien rakennetta kuvaavia taustamuuttujia, kuten kotitaloustyyppin, asuinpaikan, palkansaajien lukumäärän, lasten lukumäärän, aikuisjäsenten iät, koulutuksen, ammatin ja sosiaaliryhmän.

Aineistot sisältävät laajimmin ja yksityiskohtaisimmin muuttujia kotitalouksien tulonmuodostuksen alueelta. Niissä on runsaasti eri tavoin yhdisteltyjä tulotietoja, kuten tuotannontekijätulot, maksetut verot ja veronkaltaiset maksut, saadut sosiaalietuudet ja käytettävissä olevat tulot. Lisäksi aineistot sisältävät tarkat tulotiedot etuuksittain.

LIS-projektin aineistoilla on mahdollista tehdä myös kansallistasoisia yleisvertailuja tarkempia kansainvälisiä vertailuja yksittäisten etuuksien, kuten eläkkeiden, ja yksittäisten ryhmien, kuten yksinhuoltajien välillä.

LIS-aineistojen käyttö

Aineistot on tehty mahdollisimman helposti saataviksi ja käytettäviksi. Tutkijoilta vaaditaan rekisteröi-

tymistä, mutta käyttö on maksutonta. Ensisijaisesti aineistoja käytetään sähköpostin välityksellä.

Käyttäjät lähettävät ajokomennot SPSS-, SAS- tai STATA-syntaksina sähköpostilla LIS:n osoitteeseen. Tulokset lähetetään automaattisesti parin minuutin päästä käyttäjän sähköpostiosoitteeseen.

Käyttäjien on julkaistava tutkimustensa tulokset ensin LIS:n työpaperisarjassa. Työpaperisarja on vapaasti luettavissa ja tulostettavissa projektin kotisivuilla.

LIS:n ympärille on kehittynyt laaja tutkijayhteisö. Rekisteröityneitä käyttäjiä on yli 400 kolmekymmenestä eri maasta. Yhteisö laajenee edelleen. Vuosittain järjestettävillä kesäkursseilla 20-30 vertailevasta tulotutkimuksesta kiinnostunutta tutkijaa perehtyy LIS:n käyttöön.

Suomi LIS:ssä

Suomi on pitkään ollut LIS:n jäsen. Aineistoilla on jo toistakymmentä suomalaista käyttäjää. Tällä hetkellä Suomen LIS-jäsenyyttä koordinoidaan tietoarkiston kautta. LIS:n hallituksessa Suomea edustaa Åbo Akademin tilastotieteen professori **Leif Nordberg**.

Kirjoittaja, Veli-Matti Ritakallio on Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksen professori. Tällä hetkellä hän johtaa TOPSOS - Sosiaalivakuutuksen huippuasiantuntijakoulutushanketta. Hän on käyttänyt LIS-projektin aineistoja omissa tutkimuksissaan.

Lisätietoja:

Luxembourg Income Study:
<http://www.lisproject.org/>

Tietoarkiston LIS-sivu: <http://www.fsd.uta.fi/aineistot/lis.html>

Tiesitkö että...

Tietoarkisto varmistaa arvokkaan tutkimusaineistosi säilymisen käyttökuntoisena tulevaisuudessakin.

Voit asettaa ehtoja arkistoinnille ja uudiskäytölle. Voit päättää, haluatko antaa aineistosi vapaasti muiden tutkijoiden käyttöön vai haluatko uudiskäytön luvanvaraiseksi.

Voit myös antaa aineistostasi vain kuvailutiedot tietokantaamme. Näin myös muut tutkijat tietävät sinulla olevasta aineistosta.

Tilaa esittely

Tulemme mielellämme kertomaan laitoksellenne toiminnastamme. Ota yhteyttä: mari.kleemola@uta.fi tai fsd@uta.fi

Ilmoita aineistostasi

Haluatko luovuttaa aineistosi tietoarkistoon? Tai haluatko että tieto aineistostasi on muiden tutkijoiden ulottuvilla? Ilmoita aineistostasi tietoarkistoon kotisivuiltamme aukeavalla lomakkeella <http://www.fsd.uta.fi/ilmoita.html>

— Otamme sinuun yhteyttä!

Eurooppalaisten tietoarkistojen asiantuntijat kokoontuivat tänä vuonna Bukarestissa

Eurooppalaisten tietoarkistojen yhteistyöjärjestön CESSDAn tämänvuotinen asiantuntijaseminaari pidettiin syyskuussa Bukarestissa. Seminaarin yhteydessä järjestettiin itäeurooppalaisten arkistojen yhteistyöverkoston EDANin kokous.

Viime vuosina Itä-Euroopassa on perustettu useita uusia data-arkistoja. EDAN-tapaamisessa olikin yhtenä teemana aineistojen kuvailu DDI-formaattia käyttäen ja

aineistojen julkaisu Nesstar-ohjelmiston avulla. CESSDAn seminaarissa keskusteltiin erityisesti tutkimusaineistoihin liittyvistä tietosuojakysymyksistä, aineistojen saatavuudesta ja aineistojen välittämisestä arkistojen välillä Euroopassa sekä uusista yhteistyöprojekteista.

FSD:stä Bukarestin tapaamiseen osallistuivat atk-erikoistutkija **Matti Heinonen** ja vs. informaatikko **Mari Kleemola**.

LINDAstakin löytyy

FSD:n aineistot on kuvailtu myös yliopistokirjastojen yhteiseen LINDA-tietokantaan (<http://www.lib.helsinki.fi/kirjastoala/linnea/tietokannat.htm>). Samalla kun etsit kirjallisuutta tietystä aiheesta, voit

saada tietoja myös tutkimusaineistoista. Esimerkiksi hakemalla asiansanoilla ”Euroopan unioni” ja ”vaalit” saat tiedon sekä aiheesta kirjoitetuista kirjoista että tietoarkistossa säilytettävistä tutkimusaineistoista.

Liity FSD:n postituslistalle!

Haluatko saada tietoa uusista arkistoiduista aineistoista, FSD:n julkaisuista tai tietoarkiston toimintaan liittyvistä tapahtumista yleensä? Liity sähköpostilistallemme! Listaa käytetään vain FSD:n toimintaan liittyvistä asioista tiedottamiseen, listalle liittyneet eivät voi lähettää sinne omia viestejään.

Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/FSDlistaohje.html>

Hassetista Madieraan

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto kehittää monikielistä sisällönkuvailua

Kun Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto perustettiin keväällä 1999, yksi ensimmäisiä asioita joita mietittiin oli, miten tutkimusaineistoja kuvailaan tietokantaan. Yhdessä pohdittiin formaattia, jota käytettäisiin aineistojen bibliografisten tietojen kuvailussa. Sisällönkuvailuun etsittiin parhaita ratkaisuja.

Osallistuminen tietoarkistojen kansainväliseen yhteistyöhön nähtiin jo alussa tärkeäksi. Niinpä ei lähdetty kehittämään omia ratkaisuja, vaan otettiin selvää, millaisia sisällönkuvailun välineitä muut tietoarkistot käyttävät. Brittien tietoarkistossa UKDA:ssa (ks. <http://www.data-archive.ac.uk/>) oli kehitetty jo parinkymmenen vuoden ajan HASSET-tesaurusta (Humanities and Social Science Electronic Thesaurus). HASSET on rakennettu useiden suomalaistenkin kirjastojen asiasanastojen pohjana olevaan Unescon tesauraukseen (Unesco 1977). Verkkoaineiston sisällönkuvailun välineenä HASSET-tesaurusta on käytetty mm. SOSIG:ssa ja Suomen virtuaalikirjastoprojektissa.

Tutkimusaineistot ovat erilaisia aineistoa kuin valmiit julkaisut. Tutkimusaineistojen kuvailussa on otettava huomioon useita yksityiskohtia, jotta aineistoja etsivät tutkijat löytäisivät helposti tarvitsemansa. Siksi Yleinen suomalainen asiasanasto ei aina riitä tutkimusaineistojen sisällönkuvailuun. Tietoarkistossa alettiin etsiä mahdollisuutta kääntää HASSET suomeksi. Sitä varten perustettiin syksyllä 2000 projekti, johon pal-

kattiin suunnittelijaksi YTM **Susanna Keränen**. (Keränen 2000.)

Vuoden 2000 aikana selvisi, että muutama muukin eurooppalainen tietoarkisto oli kiinnostunut kehittämään monikielistä yhteiskuntatieteellistä sanastoa. Euroopan Unionin rahoittama LIMBER-projekti oli alkanut (Forsman 2000). Siinä keskeiseksi tuli ELSST-tesauksen (European Language Social Science Thesaurus) laatiminen. LIMBER-projektissa laaditun tesauksen kielinä olivat englanti, saksa ja espanja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto oli alusta saakka aktiivisesti mukana ELSST-tesauksen kehittämisessä projektin ”ulkojäsentenä”. Tietoarkisto arvioi tesaurusta ja esitti siihen uusia sanoja ja vaihtoehtoja. Samalla tietoarkiston edustajat ilmaisivat olevansa kiinnostuneita tulemaan mukaan, jos LIMBER-projektin perustalle kehitetään uusi, useampia kieliä kattava hanke.

Syksyllä 2002 useiden eurooppalaisten tietoarkistojen hakijakonsortio sai Euroopan unionilta rahoitusta uudelle projektille, johon sisältyy myös monikielisen tesauksen laatiminen. MADIERA-projekti sai alkunsa.

Madieran sisältö

MADIERA-projektin (Multilingual Access to Data Infrastructures of the European Research Area) tavoitteena on luoda tehokas infrastruktuuri Euroopan yhteiskuntatieteelliselle yhteisölle kokoamalla aineistot ja muut tutkimuksessa tarvittavat välineet, lähteet ja tuotteet yhteiseen palveluun. Projekti käynnistyy loppuvuodesta 2002 ja kestää kolme vuotta.

MADIERA-projektilla on kuusi tavoitetta:

1. Kehittää yhteinen portaali yhteiskuntatieteellisiä tutkimusaineistoja tarjoaville tahoille.
2. Kehittää ja ottaa käyttöön monikielinen tesaurus tehostamaan tiedonhakua yli kielirajojen.
3. Kehittää virtuaalikirjastojen teknologiaa.
4. Kehittää monipuolinen ohjelma tiedontalennukseen ja -hallintaan.
5. Kouluttaa tiedontarjoajia ja tiedonhakijoita infrastruktuurin jatkuvan kasvun edistämiseksi.
6. Integroida EU-jäsenyyttä hakevien maiden tutkimusinfrastruktuureja Euroopan tutkimusyhteisöön.

Projekti toteutetaan lukuisten tietokantojen yhteisvoimin. Yhteiskuntatieteellisen tietokannan vastuulla on erityisesti projektin tuottamista tuloksista ja palveluista tiedottaminen. Lisäksi tietokannalla on suuri rooli monikielisen tesaauruksen kehittämisessä. LIMBER-projektissa kehitettyä ELSST-tesaurusta on tarkoitus laajentaa niin, että se kattaisi tutkimusaineistojen sisällönkuvailussa tarvittavat termit.

ELSST laajenee paitsi käsitteistöltään myös vastinekieliltään. Tulevaisuudessa se sisältää englannin, espanjan, saksan ja ranskan lisäksi suomen, norjan, tanskan ja kreikan. Lisäksi kehitetään tesaauruksen päivitettävyyttä ja laaditaan ohjeet ylläpidosta.

ELSST-tesaurukseen liittyvä MADIERA:n osaprojekti alkaa Yhteiskuntatieteellisessä tietokannassa joulukuussa 2002, ja sen tuloksia on käytettävissä jo keväällä 2003. Projektissa työskentelevät informaattikko **Marja Oksa-Pallasvuori** ja informaattikko **Terttu Turunen**.

Viitteet:

Forsman, Maria: LIMBER kansainvälistä tiedonhakua tukemaan. Tietokanta 2000.

<http://www.fsd.uta.fi/fsdnewwwws/02/limber.html>

Keränen, Susanna: HASSET myös suomeksi. – Tietokanta 2000

Unesco thesaurus: a structured list of descriptors for indexing and retrieving literature in the fields of education, science, social and human science, culture, communication and information. Comp. by Jean Aitchison. Paris. Unesco 1977.

Lisätietoa:

SOSIG (Social Science Information Gateway), www.sosig.ac.uk
Suomen virtuaalikirjasto, <http://www.jyu.fi/library/virtuaalikirjasto/index.html>

Åbo Akademi, Informaatiotutkimuksen laitos, <http://www.abo.fi/institut/diginfo/index.html>

HASSET (Humanities and Social Science Electronic Thesaurus)
<http://www.data-archive.ac.uk/search/hassetSearch.asp>

Tutkimusta monikielisestä sanastotyöstä

Tesaaurus-hankkeeseen liittyy läheisesti myös Susanna Keränen tutkimus Content Management – Concept and Indexing Term Equivalence in a Multilingual Thesaurus, jossa tarkastellaan tesaauruksen kääntämiseen liittyviä ongelmia monikielisen ja -kulttuurisen tiedonhallinnan näkökulmasta.

Tutkimus on saanut rahoituksen Suomen Kulttuurirahastolta ja Suomen Akatemialta. Se on osa Suomen Akatemian *Digitaalisten tietovarantojen tuotanto, hallinta ja käyttö* -ohjelman rahoittamaa projektia *Cultural and linguistic differences in digital storage and retrieval of information*. Projektin vetäjänä toimii **Sara von Ungern-Sternberg** Åbo Akademin Informaatiotutkimuksen laitokselta.

Tietolipasto

Tietolipastoon (<http://www.fsd.uta.fi/tietolipasto/>) kootaan FSD:ssä tehtyjä, tietokantatoiminnan eri osa-alueisiin liittyviä sivustoja. Se on suunnattu erityisesti kirjasto- ja tietopalvelualalla toimiville. Tällä hetkellä tietolipastosta löytyvät tesaaurussivut, tietoa tutkimusaineistojen dokumentoinnista ja linkkejä Eurooppaa ja Euroopan unionia koskeviin aineistoihin ja tutkimukseen. Lähiaikoina sisältöä uudistetaan hieman.

Liity tesaauruslistalle!

Oletko kiinnostunut asiasanastoista, niiden laatimisesta ja käyttämisestä? Liity tesaureiksi käsittelevälle sähköpostilistalle! Listaa käytetään tesaureiksi koskevan tiedon välittämiseen ja tesaureiksi kiinnostuneiden yhteydenpidon välineenä ja keskustelufoorumina. Viesteissä voidaan kertoa esimerkiksi uusista asiasanastoista, uusista tutkimuksista, tesaauruksen laatimisen apuneuvoista ja erilaisista aiheeseen liittyvistä tapahtumista.

Lisätiedot:

<http://www.fsd.uta.fi/tietolipasto/tesaurus/tesauruslista.html>

Tilaa Tietokanta-lehti!

Haluatko varmistaa, että saat mielenkiintoisen ja ilmaisen Tietokanta-lehden ensi vuonnakin? Tilauksen teet helposti sähköpostitse (fsd@uta.fi) tai puh. 03-215 8519.

Menetelmäopetuksen tietovaranto esiteltiin Yhdysvalloissa

Menetelmäopetuksen tietovarantoa esiteltiin viime kesäkuussa vuotuisessa IASSIST-konferenssissa. Tänä vuonna yhteiskuntatieteellisten tutkimusaineistojen arkistoinnin asiantuntijat kokoontuivat Connecticutissa.

Englanninkielisen teeman sa, *Accelerating Access* mukaisesti konferenssi keskittyi kasvavaan tarpeeseen saada tutkimusdataa opetus- ja tutkimuskäyttöön Internetin kautta.

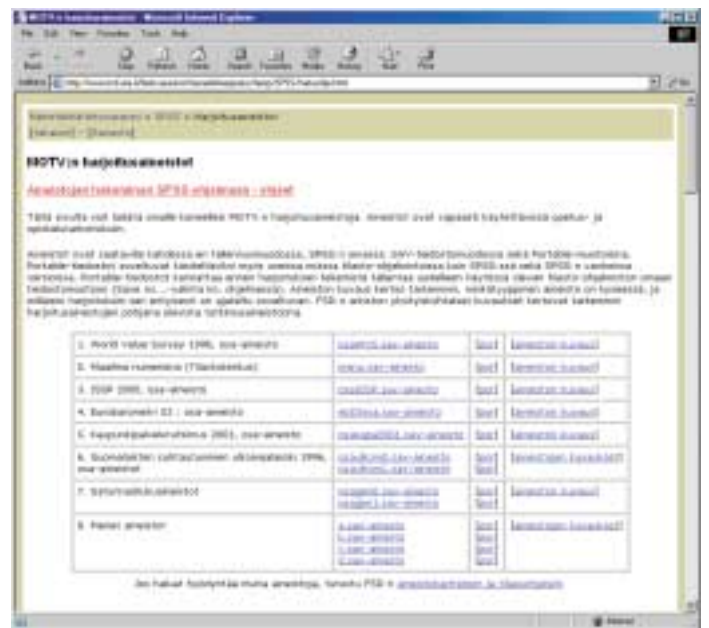
Teemaan sopivan Menetelmäopetuksen tietovarannon, MOTV:n ideoita ja toteutusta toisille dataarkistoaammattilaisille ja menetelmäopettajille olivat esittelemässä Suomen Yhteiskuntatieteellisestä tietoaarkistosta suunnittelija **Tuomas J. Alaterä** ja johtaja **Sami Borg**. Vaikka MOTV onkin toistaiseksi suomenkielinen, esimerkki kiinnosti paikalla olleita. Esityksen ytimenä oli metodiopetuksen tietovarannon kehittäminen Yhteiskuntatieteellisen tietoaarkiston näkökulmasta.

Samassa työryhmässä esiintyivät **Grant Blank** (American University) ja **John L. Korey** (California State Polytechnic University). Sosiologi Blank kuvaili oma-kohtaisia kokemuksiaan aitojen tutkimusdatojen käytöstä opetuksessa. Hän kertoi, mitä keskeisiä kysymyksiä tulee vastaan, mitä hyötyjä aidoista aineistoista on — ja minkälaisia ongelmia on sopivien aineistojen löytämisessä.

Professori Korey esitteli kahden kehitysvaiheessa olevaa hanketta, jotka ovat luonteeltaan jossain määrin verkkotietovarannon kaltaisia. Niiden, kuten MOTV:n, tavoitteena on vastata Blankin esittämiin kysymyksiin ja mahdollistaa aineistojen tehokas jatkokäyttö.

MOTV vastaa haasteisiin

Suomessa ja muualla Euroopassa tietoaarkistot ovat valtakunnallisia. MOTV:n tyyppiset hankkeet kuuluvat myös virtuaaliyliopiston painopistealueisiin. Tämä yhteys antaa tietoaarkistolle mahdollisuuden hyödyntää ja tehdä tunnetuksi arkistoitua tutkimusaineistoa sekä tarjota tutkimusmetodikkurssien käyttöön opettajille ja oppilaille aitoja aineistoja. Kaikki MOTV:n

aineistot on valikoitu opetus- ja opiskelukäyttöä silmällä pitäen, joten ne yhdistettynä varannon artikkeleihin ja harjoituksiin vastaavat juuri niihin kysymyksiin, joita Blank puheenvuorossaan toi esille.

Pohjoisamerikkalaiseen kirjasto- ja yliopistojärjestelmään kuuluvat datakirjastonhoitajat (data librarian). He ovat ammattilaisia, joille työskentely (kvantitatiivisten) tutkimusaineistojen haku- ja tietopalvelutehtävissä on arkipäivää.

Pohjoismaissa vastaavaa perinnettä ei ole, joten tutkimusaineistojen saatavuus on pitkälti kansallisten tilastokeskusten ja tietoaarkistojen harteilla. Uutta sen sijaan on, että tietoaarkisto rakentaa aktiivisesti omaa avointa oppimisympäristöään, nojaten omiin aineistoihinsa.

Mikä IASSIST?

Uusia aineistoja saatavilla

Tänä syksynä MOTV:n aineistopankkiin on lisätty kymmenen vapaasti käytettävää aineistoa. Ne ovat joko osa-aineistoja tietovarannon arkistoinnista tutkimusaineistoista tai muita erityisesti tietovarannon käyttöön räätälöityjä aineistoja.

Uudet aineistot laajentavat MOTV:n käytettävyyttä. Ne sopivat entistä useammille oppiaineille. Samalla tehtävien aihepiirit ja mielenkiintoisuus lisääntyvät. Aineistot on pyritty muokkaamaan siten, että niiden avulla on myös mahdollista saada esiin joitain ”tillastollisia totuuksia”, kuten esimerkiksi havaintoyksikköjen määrän vaikutusta tulosten merkittävyyteen. Aineistoissa on myös yhteiskuntatieteellisiin tutkimusaineistoihin harvemmin sisältyviä jatkuvia muuttujia. Lisäksi erityisesti MOTV-käyttöä varten on tehty muutama aineisto, jotka soveltuvat tietovarannon SPSS-harjoitusten tekemiseen.

Sisältö laajentunut

Harjoituksia ja artikkeleita on tullut ja tulee tietovarantoon edelleen lisää. SPSS-osiota kehitetään yhä monipuolisemmaksi ja sen käytettävyyttä parannetaan.

Kehitteillä on myös erillinen opettajasivusto. Sen keskeisiä ominaisuuksia ovat uusiin harjoitusaineistoihin liittyvät tehtävät ja vastaukset. Sivustolle tulee myös uudenlainen opettajille räätälöity verkkosovellus, ”kurssikori”. Opettaja voi poimia siihen tietovarannosta haluamansa artikkelit, aineistot ja harjoitukset ja saada valintansa mukaisen html-koodin valmiina liitettäväksi oman kurssin kotisivulle.

Menetelmäopetuksen tietovarannon käyttäjäkunta on kuluva vuoden aikana kasvanut merkittävästi. MOTV on ollut käytössä joko osana kurssia tai kurssin tukimateriaalina ainakin parillakymmenellä kurssilla. Lisäksi yksittäisten käyttäjien määrä kasvaa koko ajan.

IASSIST (International Association for Social Science Information Service and Technology) on yhteiskuntatieteellisten tutkimusaineistojen arkis-toinnin asiantuntijoiden kansainvälinen yhteistyöjärjestö. Siihen kuuluu ammattilaisia useilta aloilta. Pääosin he työskentelevät data-arkistoinnin tietopalvelu- tai informaatioteknologiapainotteisissa tehtävissä. Järjestö kehittää ja ylläpitää tutkijoiden, kirjasto- ja arkistotalan ja ICT-alan ammattilaisten verkostoa. Se tiedottaa aktiivisesti muun muassa oman lehtensä avulla alan tapahtumista, kouluttaa jäseniään ja edistää aineistojen saatavuutta ja alan standardisoimistyötä. Keskeisiä toimintamuotoja ovat vuosittainen kansainvälinen konferenssi ja sähköpostikeskustelulista.

Lisää IASSIST:n verkkosivulta: <http://www.iassistdata.org/>

Lisätietoja:

Menetelmäopetuksen tietovaranto (MOTV)
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>
tuomas.alatera@uta.fi

Tieteen tietotekniikan keskus CSC

Tietotekniikkaa tutkimuksen tueksi

Tieteen tietotekniikan keskuksen CSC:n tehtävänä on akateemisten tutkijoiden tukeminen tieteen teossa käytettävän tietotekniikan osalta. Koska CSC on opetusministeriön omistama ja rahoittama, CSC:n palvelut ovat maksuttomia akateemisille tutkijoille.

Parhaiten CSC tunnetaan supertietokoneistaan ja Funet-tietoliikenneverkostaan. Viime aikoina CSC on lisännyt varsinkin tietokantapalvelujaan. Vaikka yhteiskuntatieteilijät ovat pieni osa CSC:n asiakaskunnasta, varsin monet CSC:n palvelut auttavat heitäkin.

Visualisoinneista digitaalisiin karttoihin

Suuri osa CSC:n asiakkaiden tutkimuksista käsittelee erilaisten luonnonilmiöiden matemaattista mallinnusta ja erilaisten tieteellisten tietokantojen käyttöä.

CSC:n visualisointipalvelut auttavat tutkijoita havainnollistamaan mittaus- ja laskentatuloksensa. Myös ajatuksia ja ideoita voidaan kuvittaa tietokonegrafiikan ja -animaation keinoin. Digitaalista videota on mahdollista muokata ja yhdistää muuhun visualisointi-

materiaaliin. CSC:n visualisoijat ovat muun muassa restauroineet vanhoja kaitafilmejä historian tutkijoille. Alkuperäisillä filmeillä oli noin kaksi kuvaa sekunnissa. Välistä puuttuvien kuvien kuvapisteeet laskettiin tietokoneella.

Jyväskylän yliopiston historian laitos ja CSC ovat tuottaneet 1600-luvun maakirjakartat verkkoon. Maakirjakartat tarjoavat apuneuvon kurkistaa kyläyhteisöön ja maankäyttöön aikana, jolloin isojako ei vielä ollut ehtinyt hajottaa taloryhmiä ja kylänraitin varteen rakennettuja taloja erilleen. Tietokannassa on yli 3000 digitoitua karttaa sekä maanmittareista, mittajärjestelmistä, karttojen tulkinnaista ja historiasta kertova osio. Osa alkuperäisistä kartoista on konservoinnista huolimatta sellaisessa kunnossa, etteivät ne kestäisi laajaa käyttöä. Ainoa mahdollisuus on nähdä ne digitoituna www.csc.fi kautta.

Arctinet — historiaa [www:ssä](http://www.arctinet.fi)

CSC:ssä on tehty erilaisia multimediakokeiluhankkeita. Arctinet-nimen saanut hanke käsittelee suomalaista arktista kulttuuria ja osaamista. Projekti on korkea-

koulujen ja valtion tutkimuslaitosten sisältötuotannon kokeiluhanke. Rahoittajana hankkeessa on ollut opetusministeriö ja tuottajana CSC.

Noin satasivuinen *Elävä kivi-kausi* -osio esittää suomalaista kivikautta esineiden, kalliomaalausten ja arkeologisten kaivauspaikkojen avulla. Projektin toinen osa, *Elävä pronssikausi*, taustoittaa pronssikautista kulttuurin muutosta Suomessa. Osiossa on noin 180 verkkosivua.

CSC:n tietokantapalvelimella on tallennettu paikkatietokantoja, joista voisi olla hyötyä myös yhteiskuntatieteilijöille. Esimerkiksi Tilastokeskuksen aineistoa voisi yhdistää olemassa oleviin paikkatietokantoihin. Paikkatieto on nimensä mukaisesti johonkin maantieteelliseen paikkaan kiinnittyvää tietoa. Sijainnin perusteella tiedot voidaan esittää kartassa, tietoja voidaan yhdistää sijainnin perusteella tai tietojen välisiä suhteita voidaan analysoida.

Ohjelmistot ja tietokannat

Ohjelmistot ja tietokannat ovat kasvava osa CSC:n toimintaa. CSC on hankkinut noin kaksi sataa tieteellistä ohjelmistoa sekä neuvotellut akateemiset lisenssit eli ohjelmistojen käyttöoikeudet tutkijoille.

Monet CSC:n asiantuntijat ovat olleet akateemisia tutkijoita, ja heidän tehtäviinsä kuuluu myös tutkijoiden neuvominen ohjelmistojen käytössä. Yksi näistä ohjelmistoista on SAS, kattava tilastotieteellinen ohjelmisto, joka sopii myös yhteiskuntatieteilijöiden käyttöön.

SAS — tilastotiedettä kattavasti

SAS on kattava valikoima erilaisia tilastotieteellisiä ohjelmapaketteja. Yhteiskuntatieteilijät tarvitsevat yleensä ihan perinteistä tilastotiedettä, ja SAS tarjoaa kaikki tarvittavat ominaisuudet. SAS on vastaava ohjelmisto kuin alunperin yhteiskuntatieteilijöille tehty SPSS. Tavanomaisen tilastotieteen lisäksi SAS sisältää paketteja optimointiin, graafien tekemiseen, aikasarjojen käsittelyyn ja laadunvalvontaan liittyvään tilastotieteeseen sekä interaktiivisia paketteja datan analysointiin.

SAS:sta pitkään vastannut **Esa Lammi** on koonnut avusteen (helpin), jossa on hänen kirjoittamiaan artikkeleita ja esimerkki-ohjelmia. Nämä löytyvät myös CSC:n [www-sivuilta](http://www.csc.fi). SAS:iin sisältyy myös ohjelman oma avuste.

— SAS:in käyttö voi olla aluksi hankalaa, jos ei ole käyttänyt vastaavia ohjelmia aikaisemmin. Parhaiten pääsee alkuun avusteita lukemalla ja kokeilemalla esimerkkiohjelmilla, kertoo CSC:n tilastotieteen asiantuntija Esa Lammi.

Ongelmatilanteissa tutkijat voivat ottaa yhteyttä CSC:n asiantuntijoihin. Heidän tehtävänä on myös asiakasneuvonta niin koneiden ja ohjelmistojen käytössä kuin tulosten tulkinassakin.

Kieltä pankissa

Erilaisia tietokantoja on tarjolla aina geenitietokannoista suomen kielen tekstipankkiin. Kielipankin suomen ja suomenruotsin tekstikokoelmat sisältävät 1990-luvulla julkaistujen suomenkielisten ja suomenruotsalaisten sanoma- ja aikakauslehtien sekä kirjojen teksteistä. Tekstikokoelmia voi tutkia www-käyttöliittymän kautta.

Kielipankin teksteihin kuuluu muun muassa Otavan, WSOY:n ja Yliopistopainon kirjoja sekä useiden sanomalehtien tekstejä. Aikakauslehtiä edustavat Suomen Kuvalehti, Optio ja Tekniikan Maailma. Suomen kielen tekstipankin yhteenlaskettu sanamäärä ylittää 180 miljoonaa.

Aineisto on kieliteknologian ja tietokoneavusteisen kielentutkimuksen raakamateriaalia, jota voidaan käyttää esimerkiksi taivutuspäätteiden, sanamuotojen, virkkeiden tai muiden kielellisten yksiköiden esiintymistajuuksien ja -kontekstien tutkimukseen sekä kieliteknologisten menetelmien tehokkuuden testaamiseen.

Vaikka tekstit on kerätty varsinaisesti kielitieteilijöiden tarpeisiin, myös sanomalehtiä aineistonaan käyttävät yhteiskuntatieteilijät voivat hyötyä Kielipankista. Lemmie-ohjelmistolla käyttäjä voi etsiä valituista sanomalehdistä esimerkiksi hakusanan avulla esiintymismäärän sekä listan esiintymismäärineen niistä sanoista, jotka esiintyvät samassa lauseessa hakusanan kanssa.

— Yhteiskuntatieteilijä voi ihan hyvin etsiä vaikkapa uusliberalismiin oletettavasti liittyviä lehtijuttuja haluamallaan hakusanoilla. Lemmiä ei tosin ole viritetty ja optimoitu tähän tarkoitukseen, kertoo kielitieteen asiantuntija **Manne Miettinen**.

Yksittäisiä juttuja ei ole toistaiseksi luetteloitu kuten kirjaston viitetietokannoissa, mutta tämä on täysin mahdollista. Se tosin edellyttäisi paljon käsityötä, sillä suomen ja suomenruotsin tekstikokoelman yli 700 000 tiedostoa

tulevat erilaisista toimitusjärjestelmistä ja välttämättömät tiedot muun muassa tekijästä ja julkaisupäivämäärästä on merkitty eri tavoin. Monista tiedostoista ne puuttuvat kokonaan.

Infran ylläpitoa ja kehittämistä

CSC ja korkeakoulut ylläpitävät korkeakoulujen yhteistä tietoteknistä infrastruktuuria, kuten Funet-tietoliikenneverkkoa. Funet tarjoaa korkeakouluille Internet-yhteydet ja siten myös yhteiskuntatieteilijöille esimerkiksi sähköpostin ja [www:n](http://www.n).

CSC toimii yhteistyössä yliopistojen kirjastojen kanssa ja ylläpitää Linnea- ja Armas-kirjastotietokantapalvelimia. CSC osallistui myös Suomen virtuaalikirjasto FinELib-hankeeseen tarjoamalla hankkeelle teknistä asiantuntijapua.

Osa CSC:n tutkimushankeista on pohjatyötä uusien palveluiden mahdollistamiseksi. Tällainen on esimerkiksi Funet-TV, jossa kehitetään toimintakonseptia multimediapalvelujen tuottamiseksi Funet-verkkoon tutkimuksen ja opetuksen tarpeisiin.

Kirjoittaja, Tommi Kuttilainen on Tieteen tietotekniikan keskuksen CSC:n tiedetoimittaja

Lisätietoja:

Kielipankki ja Lemmie
<http://www.csc.fi/kielipankki/>
SAS <http://www.csc.fi/cschemp/sovellukset/stat/sas/>
paikkatietokannat
http://www.csc.fi/earth_science/pato.html
maakirjakartat
<http://www.virtuaaliyliopisto.fi/vanhatkartat/maakirjakartat/>
arctinet
<http://www.csc.fi/arctinet/>

CSC:stä yleensä

<http://www.csc.fi>
asiakkuus
<http://www.csc.fi/suomi/palvelut/>

Kirjallisuutta jatkokäyttäjille

Arkistoitujen aineistojen jatkokäyttöä puoltavat monet seikat. Aiemmin kerättyjen aineistojen käyttö ei kuitenkaan ole aina ongelmaton. Aineistojen jatkokäyttöä harkitsevan olisikin suositeltavaa tutustua myös aiheita käsittelevään kirjallisuuteen.

Tutkimuksen yleiset periaatteet pätevät

Aineistojen jatkokäytöllä (engl. secondary use) tarkoitetaan laajasti ottaen minkä tahansa sellaisen tutkimusaineiston, jota tutkija ei ole itse alun perin koonnut, käyttöä. Tietoarkiston toiminnan yhteydessä kyseessä on yleensä yhden tai useamman aikaisemmin kootun kvantitatiivisen kyselyaineiston käyttö uudessa tutkimuksessa tai opetuksessa.

Arkistoitujen aineistojen käyttöä tutkimuksessa tai opetuksessa puoltavat monet seikat. Arkistoidut aineistot saa käyttöönsä nopeasti ja vaivattomasti, joten jatkokäyttö säästää sekä aikaa, rahaa että työtä. Arkistoidut aineistot tarjoavat myös mahdollisuuksia pitkittäisanalyysien tekemiseen ja uusien näkökulmien löytämiseen. Lisäksi monet aineistot sisältävät paljon aikaisemmin analysoimatonta materiaalia.

Jatkokäytössä käytetään samoja menetelmiä ja noudatetaan samoja periaatteita kuin yleisestikin kvantitatiivisten menetelmien avulla tehdyssä tutkimuksessa. Käyttäessään arkistoitua aineistoa tutkija kohtaa siten samoja ongelmia ja mahdollisuuksia kuin kohtaisi jos käyttäisi itse keräämäänsä uutta kyselyaineistoa. Hyödyntäessään arkistoituja tai muuten

vanhoja tutkimusaineistoja tutkijan on kuitenkin oltava tietoinen jatkokäyttöön liittyvien etujen lisäksi jatkokäyttöön liittyvistä rajoitteista ja mahdollisista ongelmista.

Jatkokäyttöön opastavaa kirjallisuutta

Aineistojen jatkokäytöstä on olemassa runsaasti kirjallisuutta englanniksi. Seuraavaan on listattu kirjoja, joista aiheeseen tutustuminen kannattaa aloittaa.

• **Hyman, Herbert:** *Secondary Analysis of Sample Surveys: Principles, Procedures, and Potentialities* (1972). New York: Wiley.

Alan klassikko, joka sopii edelleen johdannoksi aiheeseen. Kirjasta on ilmestynyt myös uusintapainos vuonna 1987 nimellä *Secondary Analysis of Sample Surveys* (with a new introduction). Middletown, CT: Wesleyan University Press.

• **Hakim, Catherine:** *Secondary Analysis in Social Research: a Guide to Data Sources and Methods with Examples* (1982). London: George Allen & Unwin. – (Contemporary social research series; 5).

Perusteos, jossa tarkastellaan muun muassa jatkokäyttöön liittyviä teoreettisia ongelmia. Hakim käsittelee aihetta lyhyesti myös kirjassaan *Research Design. Success-*

ful Designs for Social and Economic Research (2000). 2nd edition. London: Routledge. – (Social research today)

• **Kielcolt, Jill & Laura Nathan:** *Secondary Analysis of Survey Data* (1985). Beverly Hills: Sage. – (Quantitative applications in the social sciences; 53).

Tiivis opas tutkimusaineistojen hankintaan ja aineistojen tehokkaaseen käyttöön.

• **Sharing research data** (1985). Eds. Dstephen E. Fienberg & Margaret E. Martin & Miron L. Straf. Washington, D.C.: National Academy Press.

Erilaisia näkökulmia aineistojen jatkokäyttöön ja jakamiseen tutkijoiden kesken.

• **Dale, Angela & Sara Arber & Michael Procter:** *Doing Secondary Analysis* (1988). London: Unwin Hyman. – (Contemporary social research series; 17).

Perusteellinen katsaus aineistojen jatkokäytön etuihin ja kustannuksiin sekä käytännön vinkkejä aineistojen arviointiin ja tehokkaaseen käyttöön.

• **Sharing Social Science Data: Advantages and challenges** (1991). Ed. Joan E. Sieber. Newbury Park: Sage Publications. – (Sage Focus Editions; 128).

Kirjan artikkelit käsittelevät muun muassa aineistojen avoi-

muutta yleensä ja aineistojen käyttöä opetuksessa.

• **Stewart, David W. and Michael A. Kamins.** *Secondary Research: Information Sources and Methods* (1993). – (Applied Social Research Methods Series; Vol. 4). 2nd edition. Newbury Park: Sage.

Käytännön vinkkejä jatkokäyttöön.

• **Jacob, Herbert:** *Using Published Data. Errors and Remedies* (1994). – Julkaisussa Research Practise (ed. Michael S. Lewis-Beck), s. 339-390. – (International Handbooks of Quantitative Applications in the Social Sciences; Vol. 6).

Jacob tarkastelee yksityiskohdaisesti aineistojen jatkokäyttöön liittyviä erilaisia ongelmia kuten otantavirheitä, mittausvirheitä, validiteettia ja reliabiliteettia sekä esittelee ratkaisumalleja näihin ongelmiin.

• **Clark, Rich & Maynard, Marc:** *Research Methodology – Using Online Technology for Secondary Analysis of Survey Research Data – “Act Globally, Think Locally”* (1998). – Julkaisussa Social Science Computer Review, 16: 58-71.

Artikkelissa pohditaan uuden teknologian vaikutuksia aineistojen jatkokäyttöön.

Menetelmäkursseja ulkomailta

Yhteiskuntatieteellistä menetelmäopetusta ensi keväänä ja kesänä tarjoavat muun muassa ICPSR, Essexin yliopisto, Oslon yliopisto ja Saksan tietoaarkisto ZA. Kansainväliset kurssit sopivat parhaiten jatko-opiskelijoille tai opinnoissaan hyvin edistyneille.

ICPSR Summer Program

ICPSR (Interuniversity Consortium for Political and Social Research) on Michiganin yliopiston yhteydessä Ann Arborissa toimiva kansainvälinen yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen keskus. ICPSR:n kesäkursseilla annetaan koulutusta erilaisista kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmistä kuten peliteoriasta, regressioanalyysistä, monimuuttujamenetelmistä, epälineaarisista systeemeistä, aika-

sarja-analyysistä ja alueellisen tiedon analysoinnista. Kurssiesite ilmestyy helmikuussa. FSD on varautunut avustamaan hakijoita kurssimaksuissa. Lisätiedot: <http://www.fsd.uta.fi/ICPSR.html>

University of Essex Summer School in Social Science Data Analysis and Collection

Essex Summer School on toiminut jo yli 30 vuotta Essexin yliopistossa Englannissa. Kurssitarjonta on laaja, tarjolla on useita erilaisia kursseja kvantitatiivisten ja kvantitatiivisten tutkimusaineistojen keräämisestä ja analyysimenetelmistä. Vuoden 2003 kurseista tiedotetaan helmikuussa. Lisätiedot: <http://www.essex.ac.uk/methods/>

Oslo Summer School in Comparative Social Science Studies

Oslon kurssit on suunnattu vertailevasta yhteiskuntatieteellisestä tutkimuksesta kiinnostuneille. Kesän 2003 ohjelma julkaistaan tammikuussa. Lisätiedot: <http://www.sv.uio.no/sv/oss/>

32nd Spring Seminar at the Zentralarchiv

Kölnin kevätseminaari pidetään 10.–28.3.2003. Viikon kestävät kurssit (yht. 3 moduulia) on tarkoitettu edistyneistä data-analyysimenetelmistä ja niiden soveltamisesta kiinnostuneille yhteiskuntatieteilijöille. Lisätiedot: <http://www.gesis.org/Veranstaltungen/ZA/FS/index.htm>

Jatkokäyttäjien julkaisuja arkistoiduista aineistoista

Jatkokäyttäjät ovat tuottaneet lukuisia julkaisuja käyttäen Yhteiskuntatieteellisen tietöarkiston luovuttamia aineistoja. Olemme koonneet tähän lyhyitä esittelyitä tuoreimmasta tuotannosta. Mikäli haluat tutustua tarkemmin johonkin näistä tai kotisivuillamme aineistokuvausten yhteydessä mainituista julkaisuista, pyydämme ottamaan yhteyttä suoraan kustantajaan tai kirjoittajaan. Itse emme valitettavasti voi välittää jatkokäytössä tuotettuja julkaisuja niistä kiinnostuneille.

Uskonnollisuus

Liiman, Raigo (2002). *Uskonnollisuus muuttuvassa Virossa*. Tampere: Kirkon tutkimuskeskus. - (Sarja C Nro 59) ja vironkielinen painos

Liiman, Raigo (2001). *Uskollisuus muuttuvassa Eesti ühiskonnas*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Liiman tutkii, miten virolaiset ja Virossa asuvat venäläiset eroavat uskonnollisuudeltaan ja joiltakin moraalkäsityksiltään sekä miten tilanne on muuttunut Viron uudelleenitsenäistymisen jälkeen 1990-luvulla. Lisäksi hän pyrkii selvittämään vahvistaako uskonto venäläisten etnistä identiteettiä. Kansainvälisen vertailun perusteella Liiman toteaa virolaiset muita eurooppalaisia maallistuneemmiksi.

si. Uskonto ei ollut heille tärkeä identiteetin osatekijä, toisin kuin Viron venäläisille. Tietoarkistosta saamiensa World Values Survey –aineistojen lisäksi Liiman on käyttänyt tutkimuksessaan laajasti muita Virossa tehtyjä kyselytutkimuksia sekä tilasto- ja arkistomateriaaleja. Julkaisut pohjaavat Liimanin Helsingin yliopistossa hyväksytyyn pro gradu -tutkielmaan ”*Virolaisten ja venäläisten uskonnollisuus ja etnisyys*”.

Julkaistuissa käytetyt FSD:n arkistoidut aineistot: FSD0151 World Values Survey, 1981-1984 ja 1990-1993 ja FSD0152 World Values Surveys, European Values Surveys 1981-1984, 1990-1993 ja 1995-1997.

Puoluekannatuksen selittäminen

Paloheimo, Heikki (2002). *Hallituksen toimintaan ja puoluejohdon taitavuuteen kohdistuva arviointi puoluekannatuksen selittäjänä*. *Politiikka* 44 (2): 124-143.

Paloheimo hakee artikkelissaan vastausta kolmeen pääkysymykseen: onko puolueuskollisuuden merkitys puoluevalinnan selittäjänä viime vuosikymmeninä vähentynyt; vaikuttavatko äänestäjien arviot hallituksen toiminnasta

heidän puoluekannatukseensa nykyisin enemmän kuin ennen; vaikuttavatko puoluejohdon taitoja koskevat arvioinnit puoluevalintaan äänestettäessä enemmän kuin ennen? Paloheimo etsii vastausta kysymyksiinsä logistisen regressioanalyysin avulla 1970-1990-luvulla kerätystä puolueiden ajankohtaistutkimuksista.

Tutkimustulosten mukaan 1990-luvulla tapahtui muutoksia: puolueuskollisuus väheni ja äänestyspäätöksiin vaikuttivat aiempaa enemmän arviot hallituksen ja puoluejohdon toiminnasta. Kehityksessä on kuitenkin puoluekohtaisia eroja. Paloheimon mukaan ei ole silti varmaa, ovatko äänestäjät ”alkaneet arvioida hallituksen ja puoluejohtajien toimintaa aikaisempaa tulosvastuullisemmin”. Vaikutusta tuloksiin saattaa olla muun muassa viime vuosikymmenen talouslamalla sekä sillä, miten lähellä vaalipäivää mielipidemittaukset on tehty.

Julkaistuissa käytetyt FSD:n arkistoidut aineistot: FSD1001-1016 ja FSD1029-1038 Puolueiden ajankohtaistutkimukset vuosilta 1974-1999.

Henkilöityä politiikkaa

Carlson, Tom (2002). *Cirkusen som icke är: personfixering i ett finländskt väljarperspektiv*. Julkaisussa: Den personliga politiken (toim. Håkan Hvitfelt & Lauri Karvonen), s. 56-67. Sundsvall: Mitt-högskolan. - (Demokratiinstitutet: mitt i opinionen; 6).

Carlsonin artikkeli on suunnattu ruotsalaiselle yleisölle. Hän käyttää Suomen uudistettua presidentinvaalia tapaustutkimuksena, jonka avulla osoittaa, etteivät poliittiset vaalit ole muuttuneet sirkukseksi, jossa viranhoidon kannalta epäolennaiset asiat ratkaisivat lopputuloksen. Carlson kysyy artikkelissaan muun muassa antavatko valitsijat nyt suuren painoarvon ehdokkaiden toissijaisille ominaisuuksille; onko ehdokkaiden esiintymisellä luonnetta ja henkilöä peilaavissa viihdeohjelmissa merkitystä valitsijoille ja millaisille valitsijoille niillä on merkitystä; onko TV-mainoksilla vaikutusta äänestyspäätöksiin ja kenelle ne ovat tärkeä informaationlähde.

Vastauksia Carlson hakee sekä tietoarkistosta saamastaan vuoden 2000 presidentinvaalin ensimmäistä kierrosta koskevasta aineistosta että toisen kierroksen jälkeen hänen johdolla kootusta aineistos-

ta. Tutkimustulosten perusteella valitsijat panevat edelleen enemmän painoarvoa ehdokkaiden kyvyille kuin viran kannalta toissijaisille henkilökohtaisille ominaisuuksille. TV-mainokset ja viihdeohjelmat ovat merkityksellisiä pienelle osalle valitsijakunnasta: epävarmoille, työväenluokkaisille ja vähän koulutetuille äänestäjille. Mahdollisuudet muokata valitsijoiden mielikuvaa ehdokkaasta ja hänen henkilöistään pelkäävät TV-mainosten avulla ovat vähäiset.

Suomen presidentinvaalit nykyisellään ovat Pohjoismaiden puhtain esimerkki politiikan muuttumisesta henkilökeskeiseksi. Jos niissäkään ei ole päädytty epäolennaisuuksia korostavaan vaalisirkukseen, ei sitä ole Carlsonin mielestä syytä pelätä muissakaan vähemmän henkilökeskeisissä vaaleissa sen paremmin Suomessa kuin Ruotsissa.

Julkaisussa käytetty FSD:n arkistoima aineisto: FSD1040 Presidentinvaalit 2000, 1. kierros.

Eurooppalaista politiikkaa

Suomen europarlamenttivaalit (2000). Toim. Pertti Pesonen. Kirjoittajat: Sami Borg, Heikki Paloheimo, Juhani Pehkonen, Pertti Pesonen, Tapio Raunio, Risto

Sänkiaho. Tampere: Tampere University Press.

Suomen europarlamenttivaalit -kirja keskittyy Suomessa vuosina 1996 ja 1999 pidettyihin europarlamenttivaaleihin. Se tarjoaa myös lyhyen yleiskatsauksen Euroopan parlamentin ja sen vaalien historiaan Euroopan parlamentin perustamisesta lähtien.

Suomen vaaleja käsitellään viidestä eri näkökulmasta: 1) puolueiden vaaliohjelmien ja ehdokkaiden mielipiteiden, 2) valitsijoiden EU-tavoitteiden, 3) äänestämässä käynnin ja äänestämättömyyden, 4) puolueiden ehdokasasettelun ja äänestäjien valintojen sekä 5) alueellisen kannatuksen suhteesta europarlamenttivaaleihin. Kirjoittajat toteavat europarlamenttivaalien toteutuksen ja niissä äänestämisen olleen monilta olenmaisilta osiltaan muiden Suomen yleisten vaalien kaltaista. Annettujen äänien jakaantuminen puolueiden kesken ja eri äänestäjäryhmien käyttäytyminen noudatteli muiden yleisten vaalien yhteydestä tuttuja muotoja.

Erityisiä eurovaalien piirteitäkin löytyi. Vuoden 1999 vaaleissa äänestysprosentti jäi ennätysmäisen alhaiseksi. Äänestysintoa vähensi Euroopan parlamentin vieraus ja etäisyys sekä sen poliittisen painoarvon kepeys. Äänestämistä eurovaaleissa ei koettu kansa-

laisvelvollisuudeksi. Europarlamenttivaaleille ominaista oli myös ehdokaskeisyys ja annettujen äänien keskittyminen valituiksi tulleille ehdokkaille. Puolueista vain pienet EU-vastaiset ryhmittymät tarjosivat äänestäjille vaihtoehtoja. Suuret puolueet esittivät tavoitteitaan yleisellä tasolla, eikä suuria eroavuuksia esiintynyt. Yleisessä suhtautumisessa Euroopan unioniin on havaittavissa jatkuvuutta. Vuoden 1994 kansanäänestyksessä esiin tulleet EU-asenteet heijastuivat äänestäjien valintoihin molemmissa (1996 ja 1999) vaaleissa. Kirjoittajat käyttävät aineistonaan tietoarkistoon arkistoitujen materiaalien lisäksi muun muassa tilastollisia julkaisuja ja mielipidetutkimuksia.

Julkaisussa käytetyt FSD:n arkistoimat aineistot: FSD1027 Nuoret ja eduskuntavaalit 1999, FSD1028 Nuoret ja europarlamenttivaalit 1999, FSD1042 Eduskuntavaalit 1999, FSD1043 Europarlamenttivaalit 1999, FSD1047 YLE:n TV-uutisten europarlamenttivaalikysely 1999, FSD0084 Eurobarometri 50.0: Euroopan parlamentti ja radioaktiivinen jäte, lokamarraskuu 1998.

Aineiston tilaaminen

Tietoarkistoon arkistoituja aineistoja voi tilata tieteelliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön tietoarkiston ja aineistonluovuttajien asettamien käyttöehtojen mukaisesti. Aineistot toimitetaan maksutta.

Aineiston saa muutamassa päivässä

Aineistoja tilattaessa on täytettävä käyttöluvapahakemus ja allekirjoitettava käyttöehtositoumus. Käyttöluvapahakemuksessa kerrotaan aineiston käyttötarkoitus, joka tulee kuvata tiiviisti mutta kattavasti. Yhdellä käyttöluvapahakemuksella voi tilata samaan käyttötarkoitukseen useita aineistoja.

Allekirjoittamalla käyttöehtositoumuksen tilaaja sitoutuu noudattamaan aineiston käytölle asetettuja ehtoja. Hyväksyttyään käyttöluvapahakemuksen ja saatuaan allekirjoitetun käyttöehtositoumuksen FSD toimittaa aineiston tilaajalle yleensä muutamassa päivässä. Aineistot pyritään toimittamaan tilaajan toivomassa tiedostoformatissa.

Aineistoja myös opetukseen ja opiskelijoille

Tietoarkistosta voi tilata aineistoja opetuskäyttöön esimerkiksi metodikursseille. Kurssin opettajan on toimitettava tietoarkistoon käyttöluvapahakemus ja allekirjoitettava käyttöehtositoumus. Käyttöluvapahakemuksessa on ilmoitettava kurssin nimi ja kesto ja kurssille osallistuvien opiskelijoiden lukumäärä. Kurssin opiskelijoiden ei tarvitse allekirjoittaa erikseen käyttöehtositoumuksia.

Opiskelijat voivat tilata FSD:n aineistoja harjoitus-, seminaari- ja pro gradu -töihinsä. Opiskelijoiden tulee täyttää käyttöluvapahakemus ja käyttöehtositoumus FSD:n normaalin lupakäytännön mukaisesti. Perustutkinto-opiskelijoiden tulee lisäksi neuvotella ohjaajansa kanssa ennen aineiston tilaamista, sillä käyttöluvapahakemuksen ja käyttöehtositoumuksen vaaditaan ohjaajan allekirjoitus.

Tilatun aineiston säilyttäminen ja hävittäminen

Aineiston säilyttämisessä ja käytössä on huolehdittava riittävästä tietoturvallisuudesta ja niiden henkilöiden ja tahojen tietosuojasta, joita koskevia tietoja aineisto mahdollisesti sisältää. Aineisto ei saa olla muiden kuin käyttöluvapahakemuksessa yksilöityjen henkilöiden tai tahojen saatavilla.

Aineistoa saa käyttää ainoastaan käyttöluvapahakemuksessa ilmoitetun käyttötarkoituksen mukaisesti. Jos aineistoa halutaan käyttää muihin tutkimus- tai opetustarkoituksiin, on toimitettava tietoarkistolle uusi käyttöluvapahakemus. Käyttötarkoituksen päätyttyä aineisto on hävitettävä.

FSD välittää aineistoja muista tietoarkistoista

FSD:n kautta käytettävissä on myös runsaasti kansainvälisiä ja maakohtaisia aineistoja, jotka on arkistoitu muihin tietoarkistoihin, esimerkiksi eurooppalaisiin arkistoihin tai suuren yhdysvaltalaisen arkistoon ICPSR:ään. Jos tarvitset näiden arkistojen tietokannoista löytyvää aineistoa, ota yhteyttä FSD:n aineistopalveluun.

Lisätiedot:

<http://www.fsd.uta.fi/tilaus.html>
tai fsd@uta.fi

Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon on arkistoitu yhteensä lähes 400 tutkimusaineistoa ja arkistoon luovutetaan jatkuvasti myös uusia aineistoja. Suuri osa aineistoista kuuluu erilaisiin sarjoihin. Tässä aineistoluettelossa onkin esitelty ensin lyhyesti aineistosarjat. Lista yksittäisistä arkistoiduista aineistoista on luettelon lopussa.

Ajantasainen aineistoluettelo Internetissä:
<http://www.fsd.uta.fi/aineistot.html>

Eurobarometrit

Eurobarometrit ovat Euroopan unionin jäsenmaissa toteutettavia, Euroopan komission rahoittamia kyselytutkimuksia. Eurobarometrejä on kerätty vuodesta 1974 alkaen. Kyselyt koostuvat säännöllisesti toistettavista kysymyksistä ja kunakin ajankohtana tärkeäksi katsottujen aihealueiden kysymyksistä. Toistuvissa aiheissa kysytään mielipiteitä Euroopan yhteisöstä/unionista, parlamentista sekä vastaajien omasta yhteiskunnasta ja sen demokratian toimivuudesta. Vaihtuvissa kysymyksissä on selvitetty muun muassa työllisyyteen ja työttömyyteen, sukupuolten välisiin rooleihin, ekologiaan ja energiapolitiikkaan, lasten ja nuorten asemaan, köyhyyteen, terveyteen, bioteknologiaan, alueelliseen kehitykseen, kulutustottumuksiin ja koulutukseen liittyviä kysymyksiä.

Suomi on ollut mukana barometreissä osittain keväästä 1993 (EB 39). Kokonaisuudessaan Eurobarometrit on toteutettu Suomessa vuodesta 1995 alkaen (EB 43).

Eurobarometrit, joissa Suomi ollut mukana

- FSD0011 Eurobarometri 39.0:** Euroopan yhteisön politiikka ja perhe-elämä, maaliskuuhuhtikuu 1993
- FSD0046 Eurobarometri 39.1:** energiapolitiikka, biotekniikka ja geenitekniikka, touko-kesäkuu 1993
- FSD0047 Eurobarometri 39.A:** terveys ja turvallisuus, maaliskuuhuhtikuu 1993
- FSD0012 Eurobarometri 40.0:** köyhyys ja sosiaalinen syrjäytyminen, loka-marraskuu 1993
- FSD0013 Eurobarometri 41.0:** tullivalvonta, verenluovutus, AIDS ja tupakoiminen, maaliskuuhuhtikuu 1994
- FSD0048 Eurobarometri 41.1:** europarlamenttivaalit, kesä-heinäkuu 1994
- FSD0014 Eurobarometri 42:** Euroopan unionin ensimmäinen vuosi, loka-joulukuu 1994
- FSD0016 Eurobarometri 43.0:** tuotteiden ja palvelujen ostaminen muista EU-maista, tupakointitottumukset ja syöpäriskit, maaliskuuhuhtikuu 1995
- FSD0015 Eurobarometri 43.0 ja 43.1:** huumeiden käyttö ja AIDS, maaliskuuhuhtikuu 1995
- FSD0017 Eurobarometri 43.1:** kansainvälinen kauppa ja säteilyturvallisuus, huhtitoukokuu 1995
- FSD0018 Eurobarometri 43.1BIS:** alueellinen kehitys ja kulutus sekä ympäristöasiat, touko-kesäkuu 1995
- FSD0031 Eurobarometri 44:** syöpä, koulutus ja Euroopan yhtenäisvaluutta, loka-marraskuu 1995
- FSD0049 Eurobarometri 44.1:** jatkuva koulutus ja Euroopan yhteinen raha, marras-joulukuu 1995
- FSD0019 Eurobarometri 44.2:** työolot Euroopan unionissa, marras-tammikuu 1996

FSD0020 Eurobarometri 44.2BIS mega-survey: Euroopan ja Euroopan unionin rakentamisen toimintaperiaatteita ja käytäntöä, tammi-maaliskuuhuhtikuu 1996

FSD0021 Eurobarometri 44.3: terveys ja yleinen turvallisuus, helmikuuhuhtikuu 1996

FSD0022 Eurobarometri 44.3OVR: työllisyys, työttömyys ja sukupuolten tasa-arvo, helmikuuhuhtikuu 1996

FSD0023 Eurobarometri 45.1: kansalaisten oikeudet EU:n jäsenvaltioissa, auringolle altistuminen, työturvallisuus ja vastaajien yksityisyys kyselytutkimuksissa, huhtitoukokuu 1996

FSD0024 Eurobarometri 46.0: henkilökohtainen terveydentila, energia, kehitysapu ja Euroopan yhtenäisvaluutta 1996

FSD0025 Eurobarometri 46.1: moderni bioteknologia, yksityisyyden suoja tietoverkoissa ja yhteinen eurovaluutta, loka-marraskuu 1996

FSD0026 Eurobarometri 47.0: Saksa-kuva, kuluttaja-asiat, tietoverkko-palvelut ja reilun kaupan periaatteet, tammi-helmikuu 1997

FSD0027 Eurobarometri 47.1: Sveitsi-kuva, elinikäinen koulutus, rasismi, perhesuunnittelu ja palkkatyö, maaliskuuhuhtikuu 1997

FSD0028 Eurobarometri 47.2: naiset ja syöpä, Euroopan parlamentti ja Euroopan unioniin kohdistuvat odotukset, huhtikesäkuu 1997

FSD0083 Eurobarometri 47.2OVR: nuoret, huhtikesäkuu 1997

FSD0029 Eurobarometri 48.0: lomamatkailu, loka-marraskuu 1997

FSD0030 Eurobarometri 49: elintarviketuotteiden turvallisuus, lapsiseksiturismi, terveydenhoito ja syöpä, huhtitoukokuu 1998

FSD0084 Eurobarometri 50.0: Euroopan parlamentti ja radioaktiivinen jäte, loka-marraskuu 1998

FSD0087 Eurobarometri 50.1: tietoyhteiskunnan palvelut, elintarvikkeiden laatu, perhe ja kehitysapu, marras-joulukuu 1998

FSD0085 Eurobarometri 51.0: iäkkäät ihmiset ja perheväkivalta, maaliskuuhuhtikuu 1999

FSD0088 Eurobarometri 51.1: ympäristö ja kuluttajajärjestöt, huhtitoukokuu 1999

FSD0089 Eurobarometri 52.0: europarlamenttivaalit, Euroopan yhtenäisvaluutta ja pankkipalvelut, loka-marraskuu 1999

FSD0090 Eurobarometri 52.1: moderni biotekniikka, elämänlaatu ja kuluttajan oikeudet, marras-joulukuu 1999

FSD0091 Eurobarometri 53: rasismi, tietoyhteiskunta, infrastruktuuripalvelut ja elintarvikkeiden pakkausmerkinnät, huhtitoukokuu 2000

FSD0092 Eurobarometri 54.0: Euro, rahoituspalvelut ja informaatioteknologia, loka-marraskuu 2000

FSD0093 Eurobarometri 54.1: Euroopan rakentaminen ja Euroopan unioni, Euroopan parlamentti, yleinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, marras-joulukuu 2000

FSD0097 Eurobarometri 54.2: uuden teknologian vaikutukset, työllisyys ja sosiaalitoimi sekä vammaisuus, tammi-helmikuu 2001

FSD0094 Eurobarometri 54LAN: kielitutkimus, joulukuu 2000

FSD0096 Eurobarometri 55.0: Euroopan unionin laajentuminen, euro ja Eurooppaa koskeva keskustelu, maaliskuuhuhtikuu 2001

FSD0098 Eurobarometri 55.1OVR: nuoret eurooppalaiset, huhtitoukokuu 2001

FSD0095 Eurobarometrien trendit 1970-1999

FSD0099 Eurobarometri 56: informaatio- ja viestintäteknologiat, rahoituspalvelut ja kulttuuriharrastukset, elo-syyskuu 2001

FSD0100 Eurobarometri 56.2: radioaktiivinen jäte, väestökysymykset, uro ja Euroopan unionin laajentuminen, loka-marraskuu 2001

The International Social Survey Programme (ISSP)

ISSP on maailmanlaajuinen yhteiskuntatieteellinen vertailututkimusohjelma, joka perustuu kansainvälisesti integroituun vuosittaiseen aineistonkeruuseen osallistujamaissa. Ohjelma on eri tutkimustahojen keskinäinen ja omarahoitteinen yhteenliittymä. ISSP:n aineistonkeruu on alkanut vuonna 1985. Nykyisin hankkeessa on 38 jäsentä. Suomi liittyi mukaan vuonna 2000.

ISSP on kerätty Suomessa kaksi kertaa. Sekä vuoden 2000 ympäristöaiheinen aineisto että vuoden 2001 sosiaalisia verkostoja kartoittava aineisto on arkistoitu tietoaarkistoon. Tänä vuonna teemana on perhe, ja Tilastokeskus kerää aineiston postikyselynä marraskuussa. Vuonna 2003 teemana on kansallinen identiteetti.

Suomalaistutkijat voivat tilata tietoaarkistosta kaikkia ISSP-aineistoja käyttöönsä.

World Values Survey (WVS)

World Values Surveyn (WVS) kansainväliset kyselyaineistot muistuttavat rakenteeltaan Eurobarometrejä ja ISSP-ohjelman aineistoja. Hankkeen aineistoissa on kartoitettu eri maiden kansalaisten toimintaa sekä yhteiskunnallisia arvoja ja asenteita yhtenevin, strukturoiduin kyselyin. WVS-aineistoja on kerätty kolmessa aallossa vuodesta 1981 lukien (1981-1984, 1989-1993 ja 1995-1997). Neljännen aallon aineistot on kerätty vuosina 1999-2000, mutta kansainvälisen aineiston arkistointi on vielä kesken. Suomen vuoden 2000 aineisto on saatavissa tietoaarkistosta.

Aineistojen suunnittelua, yhdistämistä ja arkistointiin liittyvää dokumentointia on koordinoitunut professori Ronald Inglehart tukijoukkoineen ja ensimmäisen aallon eurooppalaisten aineistojen osalta European Values Systems Study Group. Suomi on kuulunut WVS-maihin alusta alkaen Suomen Gallup Oy:n keräämin aineistoin.

Energia-asennetutkimukset

Suomalaisten energia-asenteita kartoittava tutkimussarja käynnistyi Tampereen yliopistossa Imatran Voima Oy:n rahoituksella vuonna 1983. Tutkimussarjan kerran vuodessa tehdyillä postikyselyillä on selvitetty ja seurattu suomalaisten suhtautumista energiapoliittisiin kysymyksiin. Vertailukelpoiset aineistot mahdollistavat suomalaisten energia-asioita koskevien käsitysten, kannanottojen, mielipiteiden, uskomusten, arvostusten, asenteiden ja tietojen yksityiskohtaisen empiirisen analyysin ja systemaattisen seurannan. Tietoaarkistoon on tällä hetkellä arkistoitu sarjan aineistot vuosilta 1983-1991.

EVAn EU-asennetutkimukset

Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVAn vuonna 1992 aloittamassa tutkimussarjassa seurataan suomalaisten integraatioajattelun muutoksia. Tutkimuksissa on selvitetty suomalaisten mielipiteitä maamme EU-jäsenyydestä, Euroopan unionin tulevaisuudesta ja laajentumisesta, Euroopan talous- ja rahapolitiikasta, EMUsta, europarlamentista, maamme turvallisuuspolitiikasta, EU-tuista ja Euroopan yhdentymisestä yleensä. Tutkimusaineistot on koottu postikyselynä, ennen vuoden 1994 EU-kansanäänestystä kahdesti vuodessa ja vuodesta 1995 alkaen kerran vuodessa. Tutkimukset on toteuttanut EVAn toimeksiannosta Yhdyskuntatutkimus Oy.

EVAn kansalliset asennetutkimukset

Elinkeinoelämän valtuuskunnan EVAn kansallisia asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984 alkaen kahden vuoden välein. Niissä on tutkittu suomalaisten yhteiskunnallisia asenteita ja arvoja sekä käsityksiä nykyhetkestä ja tulevaisuudesta. Kussakin aineistossa on mukana sekä uusia, kyselyhetkellä ajankohtaiseksi nousseita aihepiirejä että pysyviä teemoja, joita on samoilla kysymyksillä seurattu sarjan aiemmissa tutkimuksissa. Käsiteltyjä aiheita ovat mm. demokratia, markkinatalous, hyvinvointi, ympäristö, yhteiskunta ja politiikka, Suomen kansainvälinen asema, lama, taloudellinen kasvu, suomalaisten identiteetti ja suomalaisten suhtautuminen tulevaisuuteen. Tutkimukset on toteuttanut EVAn toimeksiannosta Yhdyskuntatutkimus Oy.

Kaupunkipalvelututkimukset

Kaupunkipalvelututkimusten pääpaino on asukkaiden kuntapalveluja ja hallintoa koskevien mielipiteiden selvittämisessä. Tutkimuksia on tehty vuodesta 1983 ja aineistot ovat suurimmalta osalta vertailukelpoisia keskenään. Aineistoista vastasi aluksi Suomen Kaupunkiliitto ja vuodesta 1993 alkaen aineistot on kerännyt Efektia Oy.

Kunnallisalan ilmapuntarit

Kunnallisalan kehittämissäätiön Ilmapuntari-aineistot on kerätty vuosittain, kohderyhminä kuntalaiset, kunnanjohtajat ja kunnanhallitusten puheenjohtajat. Aineistot mahdollistavat asukkaiden mielipiteiden vertailun kunnanjohtajien ja kunnanhallitusten puheenjohtajien mielipiteisiin. Tutkimusten aihealueina ovat mm. kunnallinen demokratia ja itsehallinto, kuntien tehtävät ja talous sekä kunnan tehtävien ja palveluiden taso ja niiden kehittämistarpeet. Kunnallisjohto on lisäksi arvioinut mm. yhteistyötä eri tahojen kanssa, valtionohjauksen nykytilaa ja kehitysnäkymiä sekä ottanut kantaa valtion tiedonkeruuseen kunnilta. Tietoaarkistoon on arkistoitu vuosien 1992 – 2000 ilmapuntarit.

MTS-aineistot

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan (MTS) vuosittaiset turvallisuus- ja ulkopoliittisiin teemoihin sekä maanpuolustukseen liittyvät kyselytutkimukset selvittävät suomalaisten turvallisuuspoliittisia mielipiteitä ja asenteita sekä niiden muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä. Tietoarkistoon arkistoidut aineistot kattavat vuodet 1992-2000.

Nuorisoriikollisuuskysely

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos käynnisti keväällä 1995 tutkimushankkeen nuorison rikollisen ja kielletyn toiminnan seuraamiseksi pitkällä aikavälillä. Tutkimuksia on tehty vuosina 1995, 1996, 1998 ja 2001 ja ne on kaikki arkistoitu tietoarkistoon. Tutkimuksissa käytettiin ns. itse ilmoitetun rikollisuuden tutkimusmenetelmää. Peruskoulun yhdeksäsluokkalaiset eri puolilta Suomea vastasivat nimettöminä omaa kiellettyä ja rikollista toimintaansa koskeviin kysymyksiin.

Perhebarometrit

Väestöliiton väestöntutkimuslaitos on toteuttanut vuodesta 1996 alkaen postikyselynä perhebarometriä sarjaa. Perhebarometrit keskittyvät nimensä mukaisesti perhettä koskeviin kysymyksiin, mutta jokaisella barometrillä on myös oma erityisteemansa. Teemoina ovat olleet mm. sukupolvien välinen avunanto, yhteiskunnallisten tukien ja palveluiden riittävyys, vastuun jakaminen perheessä, työn ja perheen yhteensovittaminen, vanhemmuuden toteuttaminen, lastenkasvatus, lasten ajankäyttö ja harrastukset.

Puolueiden ajankohtaistutkimukset

Puolueiden ajankohtaistutkimukset kuuluvat nk. puolueiden yhteistutkimusten sarjaan. Vuosina 1973-1990 ajankohtaistutkimuksia on tehty käyntikyselyinä vuosittain lukuunottamatta vuosia 1985 ja 1989. Aineistot on koottu pääosin strukturoidulla kyselylomakkeella, 1000-2000 haastattelua/tutkimus. Vuodesta 1991 alkaen tutkimukset on tehty Gallup-Kanavalla kotitalouksiin asennetuilla mikrotietokonein ja Internet-päättein. Kaikissa tutkimuksissa on selvitetty väestön äänestyskäyttäytymistä, huolenaiheita, mielipiteitä hallituksesta ja puolueista sekä suhtautumista valtakunnallisiin poliittisiin kysymyksiin. Usein on tiedusteltu myös taloudellista tilannetta koskevia odotuksia, puheenjohtajan merkitystä puolueelle, vastaajan osallistumista poliittiseen toimintaan ja mielipiteitä kunnallispolitiikasta.

Ennen Yhteiskuntatieteellistä tietoarkistoa vuosien 1973-1984 Puolueiden ajankohtaistutkimusten arkistoinnista vastasi Helsingin yliopiston yleisen valtio-opin laitos.

Sosiaalibarometrit

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) sosiaalibarometreissä vuosilta 1994-2000 eri palveluiden tuottajat (kuntien sosiaalitoimi, terveyskeskukset, työvoimatoimistot, Kansaneläkelaitoksen paikallistoimistot ja sosiaali- ja terveysjärjestöt) arvioivat palveluiden tilaa ja kansalaisten hyvinvoinnin muutoksia.

Tampereen yliopistosta valmistuneiden sijoittumisseuranta

Tampereen yliopiston rekrytointipalvelut, suunnitteluyksikkö ja opinto-toimisto ovat seuranneet vastavalmistuneiden työllistymistä säännöllisesti vuodesta 1994 alkaen nk. sijoittumisseurantatutkimuksilla. Niissä tarkastellaan Tampereen yliopistosta valmistuneiden ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisyystilannetta vuoden kuluttua valmistumisesta. Jokaisessa aineistossa on useita nykyiseen työtilanteeseen, työnantajaan ja työnhakuun liittyviä kysymyksiä. Taustatietoina ovat mm. vastaajan sukupuoli, tutkinto, tutkinnon aloitusvuosi, tiedekunta, laitos, pääaine ja maakunta.

Uskonto ja uskonnollisuus Venäjällä

Uskonto ja uskonnollisuus Venäjällä on tutkimussarja, jota on tehty Suomen Akatemian ja Venäjän tiedeakatemian yhteisenä hankkeena. Venäjällä käytännön toteutuksesta on vastannut Institut sravnitel'nyh social'nyh issledovaniy (Vertailevan sosiaalitutkimuksen instituutti), Suomessa tutkimus on toteutettu Kirkon tutkimuskeskuksessa. Tutkimusta on tehty vuosina 1991, 1993, 1996 ja 1999, ja aineistot on arkistoitu Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon.

Yksittäiset aineistot

- FSD1112 Aikuiset avunsaajina 1996
- FSD1208 Alueelliset erot tietoyhteiskunnassa 2001
- FSD1139 Ammattirakenteen ja sosiaalisen aseman muutos 1988
- FSD1045 Ammattirakenteen ja sosiaalisen aseman muutos 1994
- FSD1046 Baltian muutos 1993
- FSD1042 Eduskuntavaalit 1999
- FSD1018 Eduskuntavaalitutkimus 1991
- FSD1145 Elämänarvostukset 1997
- FSD1117 Euro Student Report 2000
- FSD1043 Europarlamenttivaalit 1999
- FSD1125 Gallup Ecclesiastica 1995
- FSD1107 Gallup Ecclesiastica 1999
- FSD1019 Kannatusmittaustutkimus 1994, osa 1
- FSD1020 Kannatusmittaustutkimus 1994, osa 2
- FSD1026 Kansainvälinen ulkomaanuutistutkimus 1995
- FSD1124 Kehitysyhteistyön vaikuttajatutkimus 1994
- FSD1089 Korkeakoulujen tutkimustoiminnan dynamiikka ja tuloksellisuus 1990
- FSD1146 Koululaiset ja Eurooppa 1993

- FSD1096 Kunnallis- ja eurovaalien seuranta 1996
FSD1174 Kuntien ympäristökysely 1994
FSD1175 Kuntien ympäristökysely 1998
FSD1039 Käsityksiä maailmasta vuonna 2000, 1968
FSD0200 Luokkarakenne ja luokkatietoisuus 1980-1983
FSD1110 Luottamus tuomioistuimiin: käräjäoikeuskysely 1999
FSD1109 Luottamus tuomioistuimiin: ylimääräiset muutoksenhaut
1989-1998
FSD0201 Maailman taloudelliset ja sosiaaliset tunnusluvut 1950-1992
FSD1138 Mielikuvat tulevasta vuosituhannen vaihteesta 1997
FSD1027 Nuoret ja eduskuntavaalit 1999
FSD1028 Nuoret ja europarlamenttivaalit 1999
FSD1048 Nuoret ja presidentinvaalit 2000
FSD1123 Nuorisotutkimus 1993
FSD1116 Opintojen etenemiseen vaikuttavat tekijät 1998
FSD1115 Opiskelijabarometri 1997
FSD1113 Palkallisen ja palkattoman työn jako perheessä 1998
FSD1126 Pelot ja uhkakuvat 1999
FSD1017 Pohjoismainen hyvinvointitutkimus 1972
FSD0204 Poliittinen toiminta 1973-1976
FSD1040 Presidentinvaalit 2000, 1. kierros
FSD1041 Presidentinvaalit 2000, 2. kierros
FSD1021 Puolueet ja kunnallisdemokratia 1996: ehdokkaat
FSD1022 Puolueet ja kunnallisdemokratia 1996: puoluejäsenet
FSD1023 Puolueet ja kunnallisdemokratia 1996: valitsijakunta
FSD1024 Puolueet ja kunnallisdemokratia 1996: yhdistetty aineisto
FSD1127 Rukoulututkimus 1998
FSD1049 Sanomalehden yhteiskunta 1994
FSD1144 Seurakuntavaalit 1998
FSD1210 Suomalaisten maaseutukuva 2000
FSD1111 Suomalaisten suhtautuminen ulkomaalaisiin 1996
FSD1195 Suomen EU-kansanäänestys 1994
FSD1141 Telakoiden työntekijäkysely 1992
FSD1181 Tiedebarometri 2001
FSD1177 Tietoyhteiskunta, tietotyö ja ammattirakenteen muutos 2000
FSD1025 Ulkomaanuutistutkimus 1995
FSD1090 Valtarakennetutkimus 1991
FSD1047 YLE:n TV-uutisten europarlamenttivaalikysely 1999
FSD1091 Yritysjohdajat ja yhteiskunta 1997

Arkistoitavina olevat aineistot

Tietoarkistossa on lukuisia aineistoja, joiden osalta arkistointiprosessi on vielä kesken. Tällä hetkellä arkistoitavana on muun muassa Turun yliopiston sosiaalipolitiikan laitoksella kerättyjä aineistoja, KuntaSuomi 2004 -tutkimusohjelman ensimmäisen kierroksen aineistoja ja useita Åbo Akademin julkishallinnon laitoksella kerättyjä aineistoja.

Aineistojen valmistumisesta tiedotetaan www-sivuillamme ja postituslistallamme. Aineistoista kiinnostuneet voivat ottaa myös yhteyttä aineistopalveluumme (fsd@uta.fi tai puh. 03-215 8519).

Vastaa kyselyyn ja osallistu arvontaan!

www.fsd.uta.fi

Yhteiskuntatieteellisen tietoarkiston etusivulla www.fsd.uta.fi on linkki tietoarkiston verkko-kyselyyn. Kehitämme palvelujamme kyselyn tuloksien avulla. Vastaaminen vie vain pari minuuttia ja kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Kaikkien verkkokyselyyn **15.12.2002** mennessä vastanneiden kesken arvomme 100, 50 ja 30 euron arvoiset Akateemisen kirjakaupan lahjakortit. Voittajille ilmoitetaan henkilökohtaisesti.

Kyselyyn saa vastata vain kerran. Kysely on suunnattu akateemista tutkimusta tekevien organisaatioiden tutkijoille ja muulle henkilökunnalle.

**Toimi 15.12.2002
mennessä!
Palkintona 100,
50 ja 30 euron
lahjakortit
Akateemiseen!**

www.fsd.uta.fi

FSD Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto on opetusministeriön rahoittama yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen ja opetuksen valtakunnallinen palveluresurssi. Vuoden 1999 alusta lukien Tampereen yliopiston yhteydessä toimineen yksikön tehtävänä on arkistoida yhteiskuntatieteellisiä tutkimusaineistoja, vastata niihin liittyvästä tietopalvelusta sekä edistää olemassa olevien kotija ulkomaisten tutkimusaineistojen käyttöä. Tietoarkiston toimintaa ohjaavat johtokunta ja valtakunnallinen neuvottelukunta.

FSD:n perustehtäviä ovat tutkimusaineistojen

- hankkiminen arkistoitavaksi,
- luovutus- ja käyttöehtojen yksilöinti ja valvonta,
- tarkistaminen, korjaaminen ja muokkaus arkistointia koskevien ohjeiden ja säännösten mukaisesti,
- säilyttäminen ja käyttökuntoisuuden ylläpito,
- sisällön, keruun ja aineistoihin liittyvien muiden ominaisuuksien kuvailu ja näitä koskevien tietojen siirtäminen aineistotietokantoihin
- tietoaineistojen luovuttaminen ja niitä koskevien oheistietojen antaminen ja
- tutkimusaineistojen käyttöön liittyvä muu käyttäjäpalvelu.

Perustehtäviensä ohella FSD voi

- kehittää ja ylläpitää toimintaansa liittyviä muita tietokantapalveluja,
- tehdä ehdotuksia tutkimusaineistojen dokumentointia koskeviksi kansallisiksi standardeiksi,
- organisoida alansa liittyvää tutkimusta ja opetusta sekä hankkia näille rahoitusta,
- harjoittaa alansa liittyvää julkaisutoimintaa sekä
- liittää tehtäviensä tarkoituksenmukaisiksi katsottuja muita toimintoja.

Aineistojen luovuttaminen arkistoitavaksi ja luovuttaminen arkistosta jatkokäyttöön perustuvat tarkoin säänneltyihin ehtoihin ja sitoumuksiin: aineistojen luovuttajat voivat asettaa ehtoja luovuttamiensa aineistojen käytölle ja lisäksi jatkokäyttäjät sitoutuvat lupahakemuksissaan tarkkoihin käyttöehtoihin.

Aineistojen siirtäminen arkistoitavaksi ei pääsääntöisesti vaikuta niihin kohdistuviin omistus- tai tekijänoikeuksiin. FSD:n toiminta perustuu huolellisesti suunniteltuihin ja asianomaisten valvontaviranomaisten hyväksymiin tietosuoja- ja tietoturvallisuustoimenpiteisiin.

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto luovuttaa arkistoimiaan aineistoja tieteelliseen tutkimus- ja opetuskäyttöön, ei kuitenkaan kaupalliseen tarkoitukseen. FSD:n peruspalvelut ovat maksuttomia.

Henkilökunta

Sami Borg	johtaja sami.borg@uta.fi (03) 215 8524
Katri Aarnio	tutkimussihteeri katri.aarnio@uta.fi (03) 215 8519
Erja Huurtela	toimistos sihteeri erja.huurtela@uta.fi (03) 215 8519
Aineistopalvelu	
Maria Forsman	informaatikko (virkavapaa 30.6.2003 saakka)
Mari Kleemola	vs. informaatikko mari.kleemola@uta.fi (03) 215 8528
Arja Kuula	arkistonhoitaja arja.kuula@uta.fi (03) 215 8529
Helena Laaksonen	vs. arkistonhoitaja helena.laaksonen@uta.fi (03) 215 8531
Seppo Antikainen	tutkimusamaneuensi seppo.antikainen@uta.fi (03) 215 8527
Hannele Keckman-Koivuniemi	tutkimusamaneuensi hannele.keckman-koivuniemi@uta.fi (03) 215 8530
Taina Jääskeläinen	kielenkääntäjä taina.jaaskelainen@uta.fi (03) 215 8804
Kimmo Grönlund	erikoistutkija kimmo.gronlund@abo.fi (03) 215 8993
Tarja Uotila	tietopalvelusihteeri tarja.uotila@uta.fi (03) 215 8803
Tekninen tuki	
Sirkka Säynäjäkangas	atk-erikoistutkija sirkka.saynajakangas@uta.fi (03) 215 8521
Matti Heinonen	atk-erikoistutkija matti.heinonen@uta.fi (03) 215 8523
Jouni Sivonen	pääsuunnittelija jouni.sivonen@uta.fi (03) 215 8522
Jussi Palola	atk-suunnittelija jussi.palola@uta.fi (03) 215 8532
Verkkotietovarannot	
Tuomas J. Alaterä	suunnittelija tuomas.alatera@uta.fi (03) 215 8533

FSD Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto

Käyntiosoite: Åkerlundinkatu 2 A 5. krs, Tampere
Puhelin (03) 215 8519 • Fax (03) 215 8520

Postiosoite: Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Sähköposti: etunimi.sukunimi@uta.fi
tai fsd@uta.fi

Kotisivu: <http://www.fsd.uta.fi/>